

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Barbora Klusáková

**Péče řádného hospodáře
v judikatuře českých soudů**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Kateřina Eichlerová, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 13. 6. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 118.859 znaků včetně mezer.

V Praze dne

.....
Barbora Klusáková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Kateřině Eichlerové, Ph.D., vedoucí své diplomové práce, za inspiraci, cenné rady, připomínky a za veškerý čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za velkou podporu během mých studií.

Obsah

Úvod	6
Kapitola 1: Východiska pojetí péče řádného hospodáře	9
1.1 Historický exkurz.....	9
1.2 Vývoj české právní úpravy	10
1.4 Judikatura českých soudů	13
1.3 Dílčí shrnutí	15
Kapitola 2: Standard péče řádného hospodáře a jeho aspekty	16
2.1 Standard péče řádného hospodáře obecně	16
2.1.1 Současná právní úprava.....	17
2.1.2 Vybraná judikatura	22
2.1.3 Dílčí shrnutí.....	27
2.2 Povinnost loajality	28
2.2.1 Právní úprava povinnosti loajality	29
2.2.2 Judikatura k pojmu povinnosti loajality	31
2.2.3 Dílčí shrnutí.....	32
2.2 Potřebné znalosti a pečlivost.....	33
2.2.1 Právní úprava standardu péče.....	33
2.2.2 Relevantní judikatura v této oblasti.....	35
2.2.3 Dílčí shrnutí.....	38
Kapitola 3 Pravidlo podnikatelského úsudku	39
3.1 Vymezení pojmu.....	39
3.2 Uplatnění pravidla v judikatuře	46
3.3 Dílčí shrnutí	52
Závěr.....	54
Prameny.....	57
Monografie a komentáře	57

Odborné články	59
Elektronické zdroje	60
Rozhodnutí	61
Právní předpisy.....	62
Seznam zkratek, klíčová slova, název práce v anglickém jazyce:.....	63
Abstrakt	64
Abstract.....	64

Úvod

Standard péče řádného hospodáře je klíčovým institutem systému správy a řízení obchodních korporací (*corporate governance*), relativně moderního vědního oboru. Samotná problematika *corporate governance* má svůj historický původ, jenž je obecně spojován se vznikem akciových společností, zejména s oddělením řízení obchodní korporace od vlastnictví, tj. s profesionalizací řízení. Jedná se o období počátku 17. století, kdy bylo třeba soustředit větší množství kapitálu pro financování námořních plaveb v souvislosti s rozvojem zaoceánského obchodu. Tím došlo k faktickému oddělení řízení, tj. managementu, od vlastníků, tj. akcionářů.

Dalším významným momentem ve vývoji správy a řízení korporací bylo zavedení omezeného ručení podnikatelských aktivit a s tím spojený další rozvoj akciových společností, především během průmyslové revoluce v 19. století. V tomto „profesionálním řízení“ však byly zjištěny problémy, tzv. problémy zmocnění, včetně nákladů zmocnění, které ve svém důsledku vedly k vytvoření systému správy a řízení.¹ Tento systém nabídl soustavu nástrojů, jež umožnila nastavit efektivní správu obchodních korporací a tím nastolit vzájemnou rovnováhu mezi jejími jednotlivými činiteli.

Jedním z nástrojů je právě standard péče řádného hospodáře. Představuje zákonem upravený standard jednání členů volených orgánů nejen obchodních korporací, ale všech právnických osob. Někdy bývá nazýván také jako „*fiduciární povinnost*“, což nás vede k latinskému pojmu *fiducia* (v překladu důvěra, jistota). Ve starém právu římském šlo o smlouvu spočívající v postoupení vlastnictví věci tzv. „věrné ruce“, *fiduciantovi*, který se vlastníkově zavázal nakládat s věcí předepsaným způsobem, případně jej převést zpět.² Ačkoli není správa obchodních korporací spojena s převodem vlastnického práva, považují za zásadní společný základ obou institutů, tj. svěřit a věřit jiné osobě.

V posledních letech je standard péče řádného hospodáře hojně diskutované téma v odborných kruzích. Přesto zůstávají některé otázky stále nevyřešené. Jednou z těchto otázek je právě analýza soudního výkladu standardu péče jako pramene práva. Právní úprava pojmu péče prošla v posledních letech významnými změnami, jež souvisely

¹ KVAČKOVÁ, R. in BORSÍK, D., a HURYCHOVÁ, K. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. [Právní rukověť]. ISBN 978-80-7478-654-9. s. 208.

² *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*[online]. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7203-007-8. s. 175. [cit. 16.1.2019]. Dostupné z: <http://www.archive.org/stream/ottvslovnknauni08ottogoo#page/n186/mode/2up>

s rekonfigurací občanského práva a s přijetím zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Do té doby byl obsah pojmu interpretován nejednotnou právní doktrínou a zejména judikaturou. V tomto směru si kladu otázku, zda jsou dosavadní soudní i akademické výklady pojmu nadále použitelné. Pokusím se na ni odpovědět v závěru své práce na základě provedené analýzy.

Cílem diplomové práce je rozbor současné právní úpravy institutu péče řádného hospodáře a relevantní judikatury soudů v této oblasti. Předmětem mého zkoumání bude posouzení argumentace soudů v nejvýznamnějších rozhodnutích trestního a občansko-právního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR s ohledem na právní úpravu a doktrínu. Pro účely práce budu považovat za judikaturu rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, které podává obecný výklad dané normy či právní princip.

Vzhledem k šíři tématu a omezenému rozsahu práce se zaměřím na dílčí otázky péče řádného hospodáře, zejména na charakter péče, její vybrané aspekty, dále na relativní novinku v právním řádu, pravidlo podnikatelského úsudku, a následně vymezím tyto pojmy v judikatuře. Otázky možných důsledků porušení péče řádného hospodáře jsem tak nucena ponechat stranou, ačkoli jde o témata veskrze zajímavá a s problematikou úzce související.

Diplomovou práci člením na tři hlavní kapitoly. Pro pochopení samotné podstaty institutu považuji za důležité se nejprve seznámit s příčinami a předpoklady vzniku institutu. V první kapitole si dovoluji nastínit historická východiska pojmu péče řádného hospodáře včetně římského práva, poté stručně popíšu vývoj právní úpravy na českém území až do doby účinnosti občanského zákoníku a v závěru provedu shrnutí této kapitoly.

V druhé kapitole nejprve představím platnou právní úpravu péče řádného hospodáře a zaměřím se na jednotlivé aspekty institutu tak, jak jsou definovány zákonem a komentovány právní doktrínou. V rámci jednotlivých podkapitol blíže analyzuji obsah konkrétních povinností a posoudím jeho interpretaci v konkrétních soudních rozhodnutích. Dílčí shrnutí nabídne celkové zhodnocení vhodnosti argumentace soudů.

Třetí kapitolu věnuji zvláštnímu institutu pravidla podnikatelského úsudku, jakožto korektivu standardu péče, jenž byl do platné právní úpravy zaveden až rekonfigurací soukromého práva, nicméně byl již předtím dovozován judikaturou.

Téma péče řádného hospodáře v judikatuře českých soudů jsem zvolila na základě konzultace s vedoucí mé diplomové práce. Přestože se nejedná o zcela nový pojem,

shledávám tuto problematiku poměrně aktuální s ohledem na změny právní úpravy v posledních letech. Dalším důvodem volby tohoto tématu byl můj dlouhodobý zájem o právo obchodních korporací. Sledování a posuzování argumentace kolegií Nejvyššího soudu ČR a aplikace obecných pravidel na konkrétních případech, jež nejsou v právním životě obchodních korporací neobvyklé, je mnohdy velmi pozoruhodná činnost. V neposlední řadě byl pro mě impulsem právní význam standardu péče, a to nejen pro odbornou veřejnost, ale zejména pro praxi členů volených orgánů, kteří mohou být někdy na pochybách, zda vykonávají svou funkci řádně.

Kapitola 1: Východiska pojetí péče řádného hospodáře

1.1 Historický exkurz

Standard péče řádného hospodáře má své místo v právu na základě poznatků vědy o správě a řízení korporací (*corporate governance*). Problematiku identifikoval již A. Smith v roce 1776 u tzv. podílnických společností: „*Poněvadž však členové představenstev takových společností spravují peníze cizích lidí spíše než své vlastní, nelze očekávat, že tak budou činit se stejnou úzkostlivou bdělostí, s jakou společníci v soukromém sdružení zpravidla spravují své vlastní prostředky.*“³

Na myšlenku A. Smithe navázali v druhé polovině 20. století M. Jensen a W. Meckling svou teorií zmocnění a problémů s ní spojených (*agency problems*) včetně nákladů zmocnění (*agency costs*) vznikajících mezi zmocnitelem a zmocněncem. Upozorňují, že pokud se obě strany snaží maximalizovat svůj užitek, lze mít za to, že zmocněnec nebude vždy jednat v nejlepším úmyslu zmocnitele.⁴ Jak si povšimnul T. Richter, pravidla vycházející z této teorie byla následně využita v právu obchodních společností, a to nejen ve vztazích společníků vůči členům statutárních orgánů, ale i vůči věřitelům a minoritním společníkům.⁵

Česká právní úprava vychází nejen z konceptů *corporate governance*, ale i z římského práva, ostatně jako mnohé další instituty soukromého práva. Kořeny nacházíme v římském smluvním právu, zejména u smluv bezforemných (*negotia bonae fidei*), které určovaly základní prvky obligačního vztahu. Institut péče byl zaveden pro ochranu obou smluvních stran závazku, přičemž každá strana si měla počínat tak, jak by si za dané situace počínal kterýkoli pečlivý a obezřetný člověk.⁶

Pojem péče řádného hospodáře byl v římském právu považován za „*pěči řádného otce rodiny*“ (*diligentis patris familias*), tedy objektivně a s ohledem na všechny okolnosti daného případu. Po jejich zvážení měl soud určit, jak by se za takových okolností choval přiměřeně opatrný, průměrný člověk a s tímto měřítkem poté určil, zda péče řádného

³ SMITH, A. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Praha: Liberální institut, 2016. ISBN 978-80-86389-60-8, s. 659.

⁴ JENSEN, M., MECKLING, W. Theory of the firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Control, 3[online] *Journal of Financial Economics* 305 [cit. 6. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www2.bc.edu/thomas-chemmanur/phd/fincorp/MF891%20papers/Jensen%20and%20Meckling%201976.pdf>, s. 5.

⁵ RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-444-7. s. 19 – 20.

⁶ SOHM, R., *The Institutes of Roman law*, [online] Oxford, Clarendon Press, 1892, [cit. 5. 1. 2019]. Dostupné z: <https://archive.org/details/institutesroman01gruegoog/page/n14/> s. 287.

hospodáře je řádná či nikoli. Pokud jednání člověka nedosahovalo standardu péče, dovozovala se nedbalostní odpovědnost. Kvalita péče se odrážela ve stupni zavinění a stala se jejím rozlišovacím hlediskem. Pojem *diligentia* byl chápán ve smyslu péče a bdělosti, s jakou nakládá řádný římský občan se svým majetkem. Stal se základem pro římskoprávní institut správy cizího majetku, tzv. „*fiducií*“ a významně se promítl do vývoje obchodního práva prostřednictvím pandektního učení.⁷

Institut řádné péče byl zakotven i v římskoprávní úpravě společností (*societas*), jež stanovovala společníkům povinnost věrnosti a později též řádné péče (*diligentia*). Oproti předchozí úpravě však došlo k posunu k mírnějšímu, subjektivnímu standardu, tj. péči jako při správě věci vlastní (*diligentia quam suis rebus abidere solet*), nikoli péče řádného otce rodiny. Společník se tak mohl zprostit odpovědnosti za škodu, pokud prokázal, že stejně neodpovědně nakládá s věcí vlastní.⁸ Toto pojetí považují mnozí autoři⁹ za jistý vstřícný krok k zohlednění rizikovosti činnosti společníků a odmítají ho považovat za obecný standard péče řádného hospodáře.

1.2 Vývoj české právní úpravy

První kodifikaci institutu na našem území nacházíme v rakouském obecném zákoníku občanském z roku 1811 (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*, dále jen „ABGB“). Po vzniku samostatné Československé republiky byl komplexní recepcí přejet do československého právního řádu a platil až do konce roku 1950, kdy byl zrušen zákonem č. 141/1950 Sb., občanským zákoníkem. Obecný zákoník občanský zakotvil mimo jiné právní pravidla řádné správy a utřídil dodnes známé pojmy „správy s veškerou péčí řádného a pilného hospodáře“ u poručníka a opatrovníka (§ 228), či „povinnost pilně a poctivě obstarati věc“ u zmocněnce (§ 1009), tedy opatrnost ideálního poctivého a pilného hospodáře *diligens pater familias*,¹⁰ v čemž spatřují inspiraci římským právem.

⁷ BARTOŠEK, M. *Encyklopedie římského práva*. 1. vyd. Praha: Academia [Praha], 1994. ISBN 80-200-0243-X., s. 94.

⁸ SOMMER, O. a SPÁČIL., J., *Učebnice soukromého práva římského*. I. a II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. Klasická právnická díla. ISBN 978-80-7357-616-5., s. 75.

⁹ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7. s. 154.

¹⁰ HARTMANN, A., ROUČEK, F., a SEDLÁČEK, J., *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 1, (§§ 1 až 284)*. Praha: Linhart, 1935. Komentáře velkých zákonů československých., s. 989.

Zákonnou úpravu povinnosti péče převzal i zákon č. 1/1863 ř. z., obecný zákoník obchodní, účinný od roku 1863 na českém území, jenž v článku 282 uložil povinnost zachovávat péči řádného kupce ve smyslu římskoprávního institutu *diligentis partis familias*: „kdo z jednání nějakého, kteráž jednou stranou jednáním obchodním jest, jinému povinován jest pečlivostí, na toho náleží, aby užil pečlivosti pořádného kupce.“ Předpokladem této péče byla jistá odbornost daná ustanovením § 1299 ABGB, tj. nutná píle a potřebné znalosti. Péče řádného kupce v tomto objektivním smyslu byla uložena obdobně i jednatelům společnosti s ručením omezeným zákonem č. 58/1906 ř. z., o společnostech s obmezeným ručením, jakožto péče řádného obchodníka (§ 25). Oblast akciových společností upravoval dále akciový regulativ 175/1899 ř. z., jenž v § 49 odst. 4 stanovil členům představenstva povinnost jednat s péčí řádného kupce při sestavování účetní závěrky.

Odchylné pojetí péče pak nalezneme v článku 94 obecného zákoníku obchodního, který se vztahoval na společníky veřejné obchodní společnosti, po nichž požadoval „přičiniti se v záležitostech společenských s touž pilností a pečlivostí, jakož ve svých vlastních záležitostech činiti uvykl“, v římskoprávním pojetí tedy *diligentia quam in suis*. V tomto případě se míra péče posuzovala subjektivně, z hlediska jednání osoby ve vlastních věcech, mohla být tedy nižší, ale i vyšší než standard péče řádného kupce. Společník se mohl zprostit odpovědnosti v případě jednání spáchaného v nedbalosti, pokud prokázal, že ani ve vlastních záležitostech není pečlivější. Pokud se jednalo o hrubou nedbalost společníka, byla tato možnost zapovězena. Jakožto dispozitivní ustanovení mohlo být upraveno, tj. zmírněno i zpřísněno, společenskou smlouvou, nemohlo však dojít k omezení odpovědnosti pro případy hrubé nedbalosti a úmyslného jednání, jak přibližuje A. Wenig.¹¹

Po přijetí občanského zákoníku, zákona č. 141/1950 Sb., byl institut péče řádného hospodáře téměř vytlačen z důvodu politických změn a nezměnilo se to ani občanským zákoníkem, zákonem č. 40/1964 Sb. Pouze okrajově byla povinnost péče upravena zákonem č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech, pro členy představenstev podniků zahraničního obchodu.

Do právního řádu byla povinnost péče znovu zavedena zákonem č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníkem (dále jen „ObchZ“), konkrétně ustanovením § 194 odst. 5.

---

¹¹ WENIG, A. *Příručka obchodního práva*. V Praze: Československý Kompas, 1947. Právnická a hospodářská knihovna Československého Kompasu. Učebnice o právu a hospodářství. s. 194.

V původním znění byl použit termín „náležitá péče“ a vztahoval se pouze na členy představenstva. Novelou obchodního zákoníku byl s účinností od 30. 6. 1996 tento pojem rozšířen i na jednatele společnosti s ručením omezeným a následně i na členy dozorčí rady akciové společnosti. Obecná úprava však stanovila členům statutárních a jiných orgánů společností povinnost „odborné péče“, odkazem na úpravu mandátní smlouvy (§ 66 odst. 1 ObchZ) a aplikovala se tedy mimo jiné i na členy statutárního orgánu osobních společností.

Jelikož zákon povinnost péče blíže nedefinoval, byl výklad ponechán na právní nauce a rozhodovací činnosti soudů. Jednalo se zejména o judikaturu trestních senátů Nejvyššího soudu ČR, což do jisté míry odrazilo kulturu českého prostředí.¹² Problémy způsoboval již samotný pojem „náležitá péče“ a jeho rozlišování od „odborné péče“.

Část odborné veřejnosti (např. K. Eliáš, J. Dědič) považovala první pojem za přísnější požadavek s ohledem na to, že v sobě zahrnuje i povinnost loajality.¹³ Opačný názor zastávali mnozí autoři, mezi nimi I. Štenglová, s tím, že nelze po členech volených orgánů požadovat odbornou způsobilost, neboť se od nich očekává pouze „náležitá péče“, tj. že si pro výkon specializovaných činností zajistí kvalifikované osoby.¹⁴ Shodný výklad byl pak důsledně aplikován v rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR, např. rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 1224/2006, který blíže okomentuji v rámci podkapitoly 2.1.2.

Tato terminologická nejasnost vedla zákonodárce k zavedení společného termínu „*péče řádného hospodáře*“ novelou obchodního zákoníku č. 370/2000 Sb., nicméně obsah pojmu podrobněji nespécifikoval a výklad byl tak opět přenechán doktríně a judikatuře.

Právní nauka měla na pojem péče řádného hospodáře nejednotný názor a byl tak předmětem mnoha diskuzí. Podle J. Dědiče zahrnuje „*požadavek plnit povinnosti na určité odborné úrovni, která však nemusí dosahovat úrovně znalostí odborníka daného oboru.*“¹⁵ Člen představenstva by měl být znalý v řízení a správě korporací, být schopen se v tomto oboru učit novým poznatkům a aplikovat je v praxi, což vyžaduje aktivní přístup k plnění povinností. Pojem obsahuje i povinnost loajality, kterou J. Dědič vykládá jako jednání

---

¹² LASÁK, J. *Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekodifikace*, [online] [cit. 4. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarnihoorganu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>

¹³ ELIÁŠ, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*, 1999, č. 4, s. 311.

¹⁴ Štenglová in ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 475.

¹⁵ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Prospektrum, 1997. ISBN 80-7175-059-X., s. 2417.

v zájmu společnosti, tedy celku, ne ve vlastním zájmu, zájmu jednotlivého akcionáře, či jiné třetí osoby.¹⁶

Část odborné veřejnosti pak zastávala objektivní přístup, jak jej známe z římského práva pod pojmem *diligentis patris familias*. S. Černá se klonila k názoru, že „*pro řádný výkon funkce člena představenstva se vyžaduje taková míra a kvalita péče o záležitosti společnosti, kterou vynaloží pečlivý a řádně jednající hospodář.*“¹⁷ Subjektivně-objektivní vymezení pak nabídla I. Štenglová, která označila pojem za takovou péči, s jakou by se svědomitý a odpovědný hospodář, vybavený potřebnými znalostmi a dovednostmi, staral o svůj majetek.¹⁸ Obě se shodují s J. Dědičem na určité základní míře odbornosti člena představenstva s tím, že součástí péče je i schopnost člena rozpoznat, kdy na výkon činností již nestačí a zajistit si pro výkon péče potřebné osoby.

K obsahu závazku se rovněž blíže vyjádřil K. Eliáš, podle jehož názoru by měl být výkon funkce osobní, s odbornou péčí a v zájmu společnosti, z čehož dovozuje tři složky péče řádného hospodáře, a to *profesionalitu, pečlivost a loajalitu*.¹⁹ Nelze pochybovat, že se právě toto pojetí autora občanského zákoníku promítlo do současné právní úpravy. V rámci rekodifikace civilního práva tak došlo k bližšímu vymezení a osvětlení pojmu péče řádného hospodáře, cílem bylo zejména odstranit některé nedostatky dosavadní právní úpravy a nejasnosti v jejím výkladu.²⁰ Nově bylo zakotveno pravidlo podnikatelského úsudku, ačkoli se nejednalo o novum v soudní praxi. Oběma oblastem se budu podrobněji věnovat v následujících dvou hlavních kapitolách.

1.4 Judikatura českých soudů

Předmětem mé diplomové práce je zejména analýza judikatury českých soudů v oblasti péče řádného hospodáře s ohledem na právní úpravu a doktrínu. Vzhledem k nejasné interpretaci určitých ustanovení zákona slouží judikáty obecně k dotváření právních norem a stávají se tak součástí práva. Využití těchto judikátů považuji pro rozhodování dalších soudů zásadní, soudce se od nich může odchýlit při posuzování

¹⁶ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Prospektrum, 1997. ISBN 80-7175-059-X., s. 2417.

¹⁷ ČERNÁ, S. *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006. ISBN 80-7357-164-1., s. 244.

¹⁸ Štenglová, I. in ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 745.

¹⁹ Eliáš, K. in ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., a POKORNÁ, J., *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: Beck, 2005. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-391-4. s. 298.

²⁰ Viz *Občanský zákoník. Důvodová zpráva*, s. 78 [online] [cit. 1. 5. 2019]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

obdobných případů pouze po dostatečném zdůvodnění výjimky. Jiné judikáty spíše doplňují výklad vysoce abstraktních právních norem obsažených v zákoně a dávají tak nižším soudům návod, jak postupovat v obdobném případě.²¹

Na bližším vymezení pojmu standardu péče řádného hospodáře se velkou měrou podílela právě judikatura, a to zejména v době účinnosti obchodního zákoníku, jenž definici pojmu nenabízel. Zatímco se právní nauka zabývala jeho obecnou definicí, předmětem řízení před soudy bylo zjišťování, zda byla v konkrétním případě porušena péče řádného hospodáře členem voleného orgánu.

Předobrazem rozhodování soudů se stala mimo jiné i prvorepubliková judikatura. Klíčový judikát pro posuzování toho, zda se osoba dopustila porušení péče řádného hospodáře, je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR uveřejněné ve sbírce F. Vážného pod č. 4867. V daném případě bylo zjištěno, že členové správní rady společnosti ve finanční tísní neprojeví svůj nesouhlas ani pochybnosti s úvěrem, který byl pro společnost velmi rizikovým. Nejvyšší soud republiky Československé zde shledal porušení povinnosti péče řádného hospodáře nekonáním.

Mimoto se soud vyjádřil k otázce odbornosti člena, když seznal, že se členové správní rady nemohli zprostit odpovědnosti tvrzením, že svými znalostmi na funkci nestačili. Přijetím funkce za takových podmínek je soudem považováno za nedbalost. K tomu je vhodné upozornit na další významné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR uveřejněné ve sbírce F. Vážného pod č. 5620, jež se svou právní větou téměř shoduje se současnou právní úpravou: *„Již v tom je nedbalost, vezme-li někdo na sebe funkci člena dozorčí rady akciové společnosti, ač ví, že ji nebude moci zastávat, neb na to svými schopnostmi nestačí.“*

V neposlední řadě je třeba zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR uveřejněné ve sbírce F. Vážného pod č. 6079, které se obdobně vyjadřuje k otázce odbornosti člena. V posuzovaném případě se jednalo o člena dozorčí rady, který byl uznán vinným trestným činem úpadku z nedbalosti a to z toho důvodu, že nevykonával svou funkci řádně (např. nedocházel na jednání dozorčí rady, neplnil zákonné povinnosti) a dovedl tak společnost k úpadku. K námitce člena soud dodal: *„Má-li stěžovatel za to, že není s to, aby zastával řádně funkci jako dozorčí orgán záložny, měl z toho vyvodit patřičné důsledky a nesetrvati*

---

²¹ BOBEK, M., HOŘÁK, J., KÜHN, Z., a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Auditorium, 2013. ISBN 978-80-87284-35-3.

ve zmíněném úřadě.“ Je patrné, že se tato argumentace soudu promítla i do současného zákonného ustanovení § 159 odst. 1 OZ.

Judikaturu z moderní doby si dovolím uspořádat přehledně v rámci jednotlivých podkapitol práce podle jejich hlavního nosného tématu výkladu. Nejprve stručně shrnu skutkový stav případu, následně popíšu jeho řešení soudem a analyzuji argumentaci soudu s ohledem na poznatky z předchozích podkapitol.

1.3 Dílčí shrnutí

Jak jsem zmínila výše, česká právní úprava péče řádného hospodáře vychází z několika ideových zdrojů. Příčiny právní úpravy nacházíme v problematice blíže upravené systémem *corporate governance*, tj. oddělení správy a řízení obchodních korporací a s ní spojené problémy zmocnění. Pramenem právní úpravy je pak římská úprava péče *diligentia*, v obou jejích podobách, řádného otce rodiny, i péči při správě vlastní věci, a dále institut správy cizího majetku, *fiducie*.

Dalším inspiračním zdrojem je pak české historické právo, především jeho první zákonná úprava v obecném zákoníku občanském z roku 1811 a dále obecný zákoník obchodní z roku 1863, které byly přejaty recepčním zákonem do právního řádu nově vzniklého Československa. Tehdejší úprava právních pravidel správy cizího majetku navazovala právě na římskoprávní základy a v mnohém je rozšiřovala.

S přijetím obchodního zákoníku v roce 1991 byly nově zavedeny pojmy „*náležitá péče*“ a „*odborná péče*“, s obtížně identifikovatelnými rozdíly, což vedlo k mnoha diskuzím v právních kruzích. Zákonným zakotvením termínu péče řádného hospodáře a následně kompletní rekonstrukcí soukromého práva došlo k lepšímu objasnění tohoto institutu. Významnou měrou se na tomto vývoji podepsala právní doktrína a judikatura, jež se inspirovala mimo jiné i v prvorepublikové judikatuře Nejvyššího soudu ČSR.

Při historickém srovnání míry péče zjišťuji, že převažuje právě objektivní koncept, tedy jakési abstraktní ideální jednání, které lze za daných podmínek v určité situaci požadovat po konkrétní osobě. Setkáváme se s ním v římském, československém i současném občanském právu. Právě aplikace standardu v různých situacích vedl zákonodárce k tomu, nespecifikovat jeho obsah předem a ponechat jeho výklad judikatuře.²²

---

²² MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8. s. 31-32.

Kapitola 2: Standard péče řádného hospodáře a jeho aspekty

Problematika správy a řízení obchodních korporací je mimo jiné řešena fiduciárními povinnostmi, mezi něž řadíme právě standard péče řádného hospodáře. Jak je připomenuto v důvodové zprávě k občanskému zákoníku, jsou to právě orgány a jejich členové, kdo nahrazují vůli právnických osob, a je proto nutné dbát na dobrou víru takových osob a standard jejich jednání.²³ V občanském zákoníku tak zákonodárce stanovil obecný návod členům volených orgánů, jak jednat při výkonu své funkce, s tím, že podrobnosti u konkrétních osob jsou pak vymezeny u jednotlivých smluvních typů.

V této kapitole se budu zabývat institutem péče řádného hospodáře obecně, jak je upraven zákonem a vyložen právní doktrínou, a na základě těchto poznatků se pokusím analyzovat klíčovou judikaturu Nejvyššího soudu ČR. V jednotlivých podkapitolách potom vysvětlím obsah jednotlivých složek standardu péče, nicméně je nutné jejich výklad chápat v souvislosti s ostatními složkami standardu péče. Jednotlivé judikáty jsou pro zjednodušení zařazeny do příslušné podkapitoly na základě jejich nosného tématu, i když svými závěry mohou zasahovat do více oblastí institutu.

2.1 Standard péče řádného hospodáře obecně

Smyslem uložení povinnosti péče řádného hospodáře obecně je určení pravidel, které jsou členové volených orgánů právnických osob v rámci výkonu své funkce povinni respektovat.

Základ standardu péče můžeme spatřovat v § 4 odst. 1 OZ, z něhož vyplývá zásada, že od každé svéprávné osoby lze očekávat, že se bude v právním styku chovat pečlivě a opatrně. U členů volených orgánů, kteří jsou ze své podstaty povoláni k řízení či kontrole činnosti korporace, se setkáváme s vyššími nároky na takové schopnosti. Je to z toho důvodu, že kvalita jejich péče má významný dopad na fungování samotné korporace a ve výsledku i na její okolí, včetně věřitelů.²⁴

V rámci této podkapitoly bych se chtěla zaměřit na právní úpravu péče řádného hospodáře obecně, uvedu názory právní doktríny zejména k problematickým otázkám měřítko posuzování, profesionality člena volených orgánů, pojetí standardu jakožto

---

²³ Viz *Občanský zákoník. Důvodová zpráva*, s. 77 [online] [cit. 1. 5. 2018]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

²⁴ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I. a PELIKÁNOVÁ, I. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 174.

zákoně či smluvní povinnosti. Dále představím a zhodnotím několik klíčových judikátů, které jsou důležité pro obecné vymezení pojmu. Obsah standardu péče včetně zásadní judikatury bude předmětem dalších podkapitol.

2.1.1 Současná právní úprava

V rámci rekonstrukce soukromého práva byl standard péče řádného hospodáře začleněn do zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“), kde je v § 159 odst. 1 uložena povinnost vykonávat funkci voleného orgánu *s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí*. Ve větě druhé pak zákonodárce označil výkon této povinnosti za péči řádného hospodáře a lze tak první větu považovat za její zákonnou definici.

Co se týče osobní působnosti, vztahuje se povinnost jednat s péčí řádného hospodáře nejen na členy volených orgánů obchodních korporací, ale i na prokuristu (ad § 454 OZ), likvidátora (ad § 193 OZ) či obecně správce cizího majetku (ad § 1411 OZ) a stává se tak jednou z jejich základních povinností. Někteří autoři²⁵ dovozují působnost i na společníky veřejných obchodních společností a komplementáře komanditních společností, tedy na všechny členy statutárních orgánů, ačkoliv nejde o volené členy. Obecně se povinnost přisuzuje členům volených orgánů všech právnických osob, tedy i osobám veřejného práva, protože se považuje za slučitelnou s jejich povahou.²⁶

Nyní bych se zastavila nad druhou větou § 159 odst. 1.: „*Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí do funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.*“ Podle právní teorie nelze tuto domněnku vykládat jako domněnku zavinění.²⁷ Jedná se o vyvratitelnou právní domněnku, že jedná nedbale ten, kdo vědomě přijme nebo vykonává funkci, na kterou nestačí. Pokud z toho nevyvodí důsledky sám, je odpovědný za porušení standardu péče řádného hospodáře.

Přijetí tohoto ustanovení je mimo jiné důsledkem judikatury Nejvyššího soudu ČR (např. rozsudku ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008) a navazuje i na prvorepublikovou předlohu (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ve Vážného sbírce č. 5620, viz podkapitola č. 1.4, či další rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR: „*Sezná-li člen*

²⁵ Janů, P. in PETROV, J. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1. s. 219.

²⁶ Ibid, s. 219.

²⁷ J. Lasák in LAVICKÝ, P. a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 819.

*představenstva akciové společnosti, že na svoji funkci svými znalosti nestačí, má resignovat a neseřvát v dotčené funkci."*²⁸

Jaké důsledky by měl pro sebe vyvodit dotčený člen, řeší mimo jiné právní doktrína. Standardně se uvádí odstoupení z funkce či její nepřijetí.²⁹ Dále se nabízí pozastavení výkonu funkce, delegace působnosti či zajištění odborné pomoci, pokud jde o méně závažnou překážku výkonu funkce.³⁰

Vedle obecné úpravy péče řádného hospodáře byla zakotvena i speciální úprava zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, dále jen „ZOK“), konkrétně § 51 – 53 jakožto pravidla jednání členů volených orgánů obchodních korporací. Ustanovení v § 51 odst. 1 ZOK je obecně považováno za pravidlo podnikatelského úsudku, jehož bližšímu výkladu se budu věnovat v následující kapitole. Zajímavé je ale i z jiného hlediska, neboť blíže definuje povinnost péče, tj. její dva aspekty tak, jak jsou upraveny OZ: *„pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace...“*

Z ustanovení § 52 odst. 1 ZOK potom vyplývá princip posuzování péče řádného hospodáře. Výchozím hlediskem je taková péče, kterou by za dané situace vynaložila „rozumně pečlivá osoba“ ve stejném postavení jako člen orgánu, tedy jakýsi „řádný hospodář“. Na základě poznatků z první kapitoly lze usuzovat, že se jedná o povinnost ve smyslu *diligentis patris familias*, tedy **objektivní standard**.³¹ P. Čech označuje takového ideálního rozumně pečlivého hospodáře za optimálního obchodního vedoucího, jenž není ani příliš úzkostlivě opatrný, ani nadměru dobrodružný či lehkovážný.³²

Podle mého názoru se nejedná o zcela shodnou povinnost s římskoprávním pojetím, neboť z ustanovení vyplývá, že je nutno zohlednit všechny okolnosti případu, ať už subjektivní (schopnosti, dovednosti člena orgánu) či objektivní (vnější podmínky). Zákonodárce výslovně stanovil, že se *„k takové péči přihlédne“*, což nám implikuje **subjektivní prvek posuzování péče řádného hospodáře**. B. Havel jej příhodně komentuje:

²⁸ Rozhodnutí uveřejněné ve sbírce F. Vážného pod č. 6079

²⁹ Viz *Občanský zákoník. Důvodová zpráva*, s. 78. [online] [cit. 4. 5. 2019]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

³⁰ BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 18036554. s. 204.

³¹ Stejný názor zastává Dvořák, J. in ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013-. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-369-2. § 159.

³² ČECH, P. a ŠUK, P. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: Ivana Hexnerová-Bova Polygon, 2016. ISBN 9788072731770. s. 161.

„To znamená, že se jednání statutárních orgánů testuje objektivizujícím se standardem obecně očekávaného jednání, byť se subjektivními možnostmi liberace.“³³

Praktický význam ustanovení je velmi široký a odráží se v judikatuře Nejvyššího soudu ČR, jež budu komentovat níže. Bylo tak například dovozeno, že „*má-li člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, [...] je povinen je při výkonu funkce – v rámci svých možností – využívat.*“³⁴ Je tomu tak proto, že zpravidla právě pro tyto vlastnosti a schopnosti byl člen orgánu jmenován do funkce. Jelikož uvedené ustanovení v občanském zákoníku chybí, dovozují, že se uplatní pouze na členy orgánů obchodních korporací.

V právní doktríně se nicméně můžeme setkat i s odlišným názorem na pojetí standardu péče. J. Bejček³⁵ a shodně S. Mancelová³⁶ uvádí, že péči řádného hospodáře je nutné posuzovat spíše objektivním kritériem, což zaručuje určitý minimální standard péče nutný pro řádnou správu obchodních společností a nelze jej měnit podle toho, jaká osoba právě funkci vykonává. Pokud by se připustil subjektivní standard, vedlo by to k ohrožení řádné správy a funkce dané povinnosti.³⁷

Takovému pojetí rozumím, nicméně se s ním zcela neztotožňuji. Standard péče řádného hospodáře je jednak zakotven ustanovením § 159 OZ, jež je z povahy a smyslu institutu kogentní, což v nedávné době opětovně potvrdil Nejvyšší soud ČR.³⁸ Nelze jej tudíž smluvně obcházet a nepožadovat tak určitou míru péče po členu voleného orgánu. Subjektivní prvek standardu je dle mého názoru nutné zachovat, neboť je třeba při posuzování jednání člena voleného orgánu obchodní korporace zohlednit všechny okolnosti případu, což sám zákonodárce reflektuje zavedením pravidla podnikatelského úsudku, jehož účelem je právě standard péče relativizovat u členů volených orgánů obchodních korporací.

Minimální standard péče je do jisté míry zaručen zákonnými požadavky, konkrétně § 51 odst. 1 OZ, tj. informovaností, dobrou vírou a nezbytnou loajalitou. Nezbytná loajalita

---

³³ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7. s. 152.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

³⁵ BEJČEK, J. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 14, č. 17, s. 613–624. ISSN 12106410.

³⁶ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8. s. 37.

³⁷ *Ibid.*, s. 37.

³⁸ Rozsudkem ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3478/2016 se tak Nejvyšší soud přihlašuje ke shodným závěrům k právní úpravě před rekodifikací.

má sloužit právě k zabránění zneužívání pravidla podnikatelského úsudku. Je však třeba připustit, že subjektivní prvek daný tímto speciálním zákonným ustanovením je méně přísný požadavkem. Dále zákon o obchodních korporacích vyžaduje oproti občanskému zákoníku pouze rozumnou pečlivost, nikoli potřebnou pečlivost a to s ohledem na to, že činnost obchodních korporací je vystavena riziku. Z výše uvedených důvodů se příkláním spíše k pojetí standardu péče jako objektivního standardu se subjektivním prvkem.

Další hojně diskutovanou otázkou je, zda je standard péče řádného hospodáře jakožto fiduciární povinnost **zákonnou nebo smluvní povinností**. Toto rozlišení je podstatné pro určení druhu případné odpovědnosti za škodu, neboť při zaviněném porušení zákonné povinnosti nastává dle § 2910 OZ subjektivní odpovědnost s možností exkulpace, v případě smluvní povinnosti je pak dle § 2913 OZ založena objektivní odpovědnost s možností liberace.

Právní doktrína je v tomto směru nejednotná, neboť je tato odpověď na tuto otázku značně komplikovaná. Pro určení je nejprve nutné určit povahu právního vztahu mezi právnickou osobou a členem voleného orgánu. Občanský zákoník jej výslovně nevymezuje, oproti tomu v právu obchodních korporací nacházíme zvláštní úpravu vztahu v ustanovení § 59 odst. 1 ZOK o smlouvě o výkonu funkce s odkazem na aplikaci ustanovení o příkazní smlouvě, což představuje určitou reminiscenci na obdobnou úpravu v ustanovení § 66 obchodního zákoníku.

Část odborné veřejnosti, mezi nimi J. Lasák³⁹ a P. Šuk,⁴⁰ uznává, že povinnost péče řádného hospodáře je stanovená zákonem, nicméně se v závěru argumentace příklání k její smluvní povaze, již dovozují ze smluvního vzniku právního vztahu mezi právnickou osobou a členem jejího orgánu. Naproti tomu I. Štenglová a B. Havel⁴¹ považují povinnost za zákonnou z výše uvedených důvodů, ale i ze skutečnosti, že vztah nemusí být nutně založen pouze smlouvou o výkonu funkce, ale např. soudním rozhodnutím (o jmenování likvidátora, opatrovníka apod.).

S posledním názorem se rovněž ztotožňují. Povinnost péče řádného hospodáře je podle mého názoru povinností vyplývající ze zákona, byť se zvláštním smluvním charakterem. Jedná se o kogentní zákonné ustanovení, které nelze smluvně obejít či

---

³⁹ J. Lasák in LAVICKÝ, P. a kol., Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 819.

⁴⁰ P. Šuk in ČECH, P. a ŠUK, P. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi* (nejen soudní). Praha: Ivana Hexnerová-Bova Polygon, 2016. ISBN 9788072731770. s. 174.

⁴¹ ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání 2017. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4. s. 151.

omezit. Již ze své povahy fiduciární povinnosti péče a teoretickým východiskům správy a řízení korporací lze soudit, že se jedná o ingerenci zákonodárce do činnosti členů volených orgánů ve prospěch právnických osob. Navíc, pokud bychom dovozovali smluvní charakter povinnosti u všech povinností daných zákonem na základě uzavřené smlouvy, posunulo by se ad absurdum celé občanské a obchodní právo k smluvní úpravě, jak poznamenává D. Borsík.⁴²

Z předchozí úvahy vyplývá, že v případě zaviněného porušení takové povinnosti nastávají účinky dle § 2910 OZ, neboť je zasaženo do absolutního práva poškozeného, tj. do práva právnické osoby na řádnou správu. Členovi voleného orgánu tím vzniká povinnost náhrady škody, tj. na náhradu materiální i nemateriální újmy (dle § 3 odst. 2 ZOK). Povaha povinnosti se pak odráží v následujících ustanoveních občanského zákoníku, kde je založena domněnka nedbalosti v případě způsobení škody porušením zákonné povinnosti (§ 2911 OZ), dále v případě jednání, které neodpovídá jednání očekávatelnému od průměrné osoby (tj. jakýsi objektivní standard) a konečně u osoby, jež neuplatňuje své zvláštní znalosti a dovednosti, přestože je dala najevo.

Výše uvedené následky zákonné odpovědnosti tak potvrzují teorii zákonné povinnosti péče řádného hospodáře. Pokud by se jednalo skutečně o smluvní povinnost, nebylo by třeba vyvratitelné právní domněnky nedbalostního jednání v § 159 odst. 1 OZ, neboť u smluvní odpovědnosti se zavinění nevyžaduje (§ 2913 OZ).

Další důležitou otázkou je, zda může k porušení péče řádného hospodáře dojít pouze komisivním jednáním či zda lze uvažovat i o **omisivním porušení**. K tomu F. Púry uvádí, že „*k porušení povinnosti péče řádného hospodáře o majetek obchodní společnosti může dojít též opomenutím konání pachatele, k němuž byl pachatel podle okolností a svých poměrů povinen, tj. neodůvodněnou nečinností.*“⁴³ Za příklady takového opomenutí uvádí nevytáhání pohledávek za plnění poskytnuté z opatrovaného majetku, neprovedení úkonů, které by zabránily jejich promlčení, nežádání úroků za poskytnuté úvěry, zanedbání péče o nemovitost a další.⁴⁴

Jsem rovněž toho názoru, že obě varianty jsou možné, což dovozují také z § 52 ZOK. Pokud by jiná rozumně pečlivá osoba ve stejné pozici jako člen orgánu a za obdobné

---

⁴² BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 18036554. s. 199.

⁴³ PÚRY, F. Možnosti trestního postihu porušení povinnosti péče řádného hospodáře o cizí majetek. *Právní rozhledy*. 2010, č. 15, s. 545.

⁴⁴ Tamtéž.

situace jednala a člen orgánu tak nečinil, či činil nedostatečně, poruší standard péče řádného hospodáře omisivně.

2.1.2 Vybraná judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 3. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1194/2005

Skutkový stav:

Členové představenstva akciové společnosti uzavřeli za společnost smlouvu o úvěru na zajištění její obchodní činnosti s vědomím, že má společnost velký objem starých dluhů společnosti, které není schopna plnit. Získané prostředky následně použili na úhradu dluhů společnosti s r.o., v níž byli v předmětné době jedinými společníky a tím znevýhodnili ostatní věřitele společnosti. Soudy nižší instance je uznaly vinnými trestnými činy podvodu a zvyhodňování věřitele ve spolupachatelství.

Komentář:

Soud vyslovil usnesením tuto právní větu: *„Přestože zákon nestanoví odborné a profesní požadavky (...) na člena statutárního orgánu, lze ze zásad, na kterých spočívá (...) obchodní zákoník, (...) dovodit požadavek nezbytné míry péče vynaložené při plnění povinností člena statutárního orgánu, tedy péče řádné, obezřetné, preferující co nejlepší plnění potřeb a zájmů společnosti. V aktuální právní úpravě je tato péče obecně označována za péči řádného hospodáře.“*

Úvahu soudu považují za správnou, neboť je založena na objektivním pojetí standardu péče řádného hospodáře, jež požaduje porovnání péče konkrétní osoby s péčí ideálního řádného hospodáře. Podle mého názoru jsou závěry soudu v současné době použitelné i s ohledem na to, že byly výslovně zakotveny v ustanovení § 52 odst. 1 ZOK formulací s přihlédnutím k péči *„jiné rozumně pečlivé osoby“*.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006

Skutkový stav:

Člen představenstva akciové společnosti uzavřel jakožto generální ředitel smlouvu o postoupení pohledávek za cenu nižší, odpovídající 10 % jejich hodnoty, což vedlo ke snížení hodnoty majetku společnosti. Tím se dopustil trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona.

Komentář:

Při výkladu pojmu péče řádného hospodáře vyslovil Nejvyšší soud ČR právní větu: „*Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek. Taková péče tedy nepochybně zahrnuje péči o majetek akciové společnosti nejen v tom smyslu, aby nevznikla škoda na majetku jeho úbytkem či znehodnocením, ale také aby byl majetek společnosti zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná.*“⁴⁵

V uvedeném výkladu můžeme spatřovat reminiscenci na římskoprávní úpravu *diligentia quam suis rebus abidere solet*, tedy subjektivní přístup k pojmu péče. Argumentace soudu byla odbornou veřejností kritizována, zejména s ohledem na samotnou podstatu péče o cizí majetek. B. Havel⁴⁶ uvedl, že požadavek péče o cizí majetek jako o vlastní je nepřesný. Vlastník, jakožto pán věci, může s věcí libovolně nakládat v mezích právního řádu (tzv. *ius abutendi*, tedy i zničit). Oproti tomu je správce vázán fiduciární povinností a sleduje tak zájem společníků. Ke stejnému názoru se kloní D. Borsík.⁴⁷ Považuje úvahu soudu za nesprávný logický výklad vycházející z nesprávného předpokladu (pečovat o věc cizí jako o svou vlastní), z níž odvozuje správný závěr (hospodář má povinnost správy v plné šíři).

Obdobnou výkladovou nepřesnost soudu nacházíme u K. Eliáše⁴⁸ a u I. Štenglové v komentáři k obchodnímu zákoníku,⁴⁹ na který soud odkazuje v odůvodnění svého rozhodnutí. Kritiku B. Havla a dalších autorů považuji za oprávněnou, argumentace soudu je podle mého názoru z dnešního pohledu již překonaná. Posuzování jednání člena představenstva soudem s ohledem na maximalizaci majetku společnosti se budu dále kriticky věnovat v komentáři k usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

Po rekodifikaci soukromého práva došlo k objasnění postupu posuzování standardu péče, a to pravidlem podnikatelského úsudku (blíže viz kapitola 3). Nyní se místo

⁴⁵ Obdobně usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. NS 5 Tdo 1412/2007

⁴⁶ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn*: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7. s. 151-152.

⁴⁷ BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 18036554. s. 193.

⁴⁸ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., a POKORNÁ, J., *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: Beck, 2005. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-391-4. s. 298.

⁴⁹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 719.

standardu osoby pečující o svůj majetek použije standard „jiné rozumně pečlivé osoby, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace“ (§ 52 odst. 1 ZOK). Toto pojetí považuji za vhodnější, neboť více odpovídá charakteru správy a řízení korporací, navíc bere větší ohled na riziková podnikatelská rozhodnutí členů volených orgánů.

Dále soud stanovil, že člen představenstva **nemusí mít odborné znalosti** pro výkon své působnosti v souladu s péčí řádného hospodáře a s odkazem na komentář k obchodnímu zákoníku dodává, že je zejména nutné rozpoznat, kdy je potřeba zajistit odbornou pomoc a pak takové jednání rovněž učinit. Tento výklad je v souladu s názory právní doktríny předložené I. Štenglovou a S. Černou (viz podkapitola 2.1.1) a považuji jej za správný.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007

Skutkový stav:

Předseda představenstva akciové společnosti, přestože byl vystudovaným právníkem, neměl dostatek zkušeností s učiněním směnečného avalu a nezajistil si odbornou pomoc. Tím porušil povinnost náležitě péče stanovenou obchodním zákoníkem a z jeho jednání vznikla společnosti škoda ve výši 15 milionů Kč. Odvolací trestní soud ho shledal vinným dle § 8 odst. 1 a § 255 odst. 1, 2 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., trestního zákona, tj. pokusem trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR zde setrval na své dosavadní argumentaci péče o majetek společnosti jako o svůj vlastní a jeho zhodnocování v nejvyšší možné míře. Dále zopakoval, že součástí péče je **schopnost rozpoznat**, „*zda je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu a případně i povinnost, aby zajistil takovou pomoc.*“ Zajímavá je pak diskuze soudu v odůvodnění ohledně rozdílu mezi pojmy náležitá péče a péče řádného hospodáře, jež ve výsledku neshledává mezi oběma pojmy podstatné rozdíly.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 747/2008

Skutkový stav:

Zaměstnankyně spořitelny byla okresním soudem shledána vinnou trestným činem porušování povinností při správě cizího majetku dle § 255a odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb.,

trestního zákona, neboť při vyřizování žádostí o úvěr nepostupovala dle povinností daných pracovním řádem spořitelny a způsobila tak svému zaměstnavateli značnou škodu.

Komentář:

Tento judikát se od ostatních liší subjektem trestného činu, kterým je v tomto případě zaměstnanec, jemuž sice není zákonem uložena povinnost péče řádného hospodáře, ale má dle § 301 písm. d) zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, stanovenou povinnost *„řádne hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele.“* Porušení této povinnosti může založit odpovědnost za trestný čin § 220 TrZ, porušení povinnosti při správě cizího majetku úmyslné, či § 221 TrZ v nedbalosti.

Senát Nejvyššího soudu ČR se zde zabýval otázkou naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu a stanovil, že **povinnost opatrovat a spravovat cizí majetek** lze formulovat mimo jiné jako péče řádného hospodáře. Vznik takové povinnosti nemusí být nutně spojen se svěřením majetku do péče osoby zvláštním aktem, ale může vyplývat přímo ze zákona. V odůvodnění rozhodnutí se soud pokusil o výklad povinnosti opatrovat a spravovat cizí majetek: *„Opatrováním cizího majetku se zde rozumí taková míra ochrany cizího majetku, která zamezuje jeho částečnému nebo úplnému zcizení, ztrátě nebo znehodnocení. Naproti tomu povinnost spravovat cizí majetek v sobě zahrnuje aktivní přístup správce v péči o cizí majetek, který ovšem nesmí vést ke stavu, jehož výsledkem by bylo zcizení, ztráta či znehodnocení tohoto majetku.“*

Z citovaného odůvodnění rozhodnutí lze pochopit tehdejší pojetí péče řádného hospodáře trestními soudy, jež se s určitými odchylkami promítlo do následného rozhodování trestních soudů ve skutkově obdobných případech. Podle mého názoru zde soud zjednodušil pojetí péče řádného hospodáře a chápe ji jako povinnost opatrovat a spravovat cizí majetek ve smyslu trestního zákoníku s odpovědností za následek tak, jak je upravena ve skutkové podstatě trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3191/2010

Skutkový stav:

Předseda představenstva společnosti Českomoravský len a.s. dne 12. 11. 1997 jednal v rozporu se způsobem jednání určeným stanovami a zapsaným v obchodním rejstříku, když sám podepsal kooperační smlouvu s jinou společností včetně ujednání o smluvní pokutě, ačkoli byl povinen jednat společně s jiným členem představenstva. Představenstvo se následně rozhodlo smlouvu neplnit, neboť ji považovala za nevýhodnou. V následném sporu ohledně nároku ze smlouvy bylo nálezem Rozhodčího soudu v Curychu rozhodnuto, že má společnost uhradit částku 15.000.000,00 Kč z titulu smluvní pokuty.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR se shodl s názorem odvolacího soudu, když seznal, že smlouva nemohla vzniknout z důvodu nedodržení způsobu jednání a společnost tudíž nezavazuje. Dle soudu ale z tohoto závěru nelze zjednodušeně usuzovat, že škoda nevznikla (s ohledem na závazný nález Rozhodčího soudu), a že tak předseda představenstva péči řádného hospodáře neporušil. Jestliže člen představenstva *„jedná jménem společnosti v rozporu se způsobem určeným stanovami a zapsaným v obchodním rejstříku, lze zásadně uzavřít, že porušuje povinnost vykonávat funkci člena představenstva s náležitou péčí. Pro uvedený závěr je přitom bez významu, že společnost takové jednání člena představenstva neváže.“* Z dnešního pohledu je navíc nutné vzít v úvahu důsledky materiální publicity zápisu v obchodním rejstříku.

Z výše uvedeného lze uzavřít, že již samotné **jednání nedodržující způsob zapsaný v obchodním rejstříku** je kvalifikováno jako porušení péče řádného hospodáře. Dle mého názoru je s tím však spojena problematika ratihabice jednání člena orgánu. Poměrně často se totiž v praxi stává, že přestože z obchodního rejstříku vyplývá určitý způsob jednání za společnost, a to společné jednání více členů statutárního orgánu, smlouvu podepíše nejprve jeden člen sám a až dodatečně doplní podpis další člen s určitým zpožděním. Aby se první člen vyhnul riziku případné odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře, měl by si dle mého názoru být téměř jist shodnou vůlí druhého člena smlouvu podepsat. Požadavek se může zdát být příliš tvrdý, přesto si myslím, že posiluje jistotu členů v jejich jednání za společnost a ve svém důsledku tak chrání společnost před zmatky a případnou škodou.

2.1.3 Dílčí shrnutí

Nyní bych si dovolila shrnout závěry podkapitoly 2.1 Standard péče řádného hospodáře obecně, v níž jsem se pokusila představit pojem péče řádného hospodáře a jeho pojetí právní doktrínou a judikaturou Nejvyššího soudu ČR.

Standard péče řádného hospodáře představuje obecný návod členům volených orgánů právnických osob, jež jsou povoláni k řízení a kontrole činnosti korporace, jak jednat při výkonu své funkce. Smyslem zákonného zakotvení standardu je ochrana zájmů právnických osob a jejich společníků při správě jejich záležitostí, jež pramení z poznatků správy a řízení obchodních korporací.

Standard péče řádného hospodáře je vymezen občanským zákoníkem jakožto povinnost vykonávat funkci „s nezbytnou loajalitou, potřebnými znalostmi a pečlivostí.“ Vztahuje se nejen na členy volených orgánů obchodních korporací, ale i na členy volených orgánů osob veřejného práva (např. zastupitele obce), dále na prokuristu, likvidátora a správce cizího majetku. Občanský zákoník dále stanovuje vyvratitelnou právní domněnku nedbalostního jednání člena, který přijme nebo vykonává funkci, na kterou nestačí. Pokud takový člen pro sebe nevyvodí důsledky z této situace, porušil povinnost péče řádného hospodáře.

Zákon o obchodních korporacích představuje vůči občanskému zákoníku speciální úpravu standardu péče řádného hospodáře platnou pro členy volených orgánů obchodních korporací. Vyplývá z něj princip posuzování jejich péče kritériem „rozumně pečlivé osoby“, tj. objektivní standard. V rámci výše proběhlé diskuze o pojetí standardu jsem se přiklonila k názoru, že jde o objektivní standard se subjektivním prvkem. Jeho výhodou je zachování určitých minimálních nároků na péči členů volených orgánů s přihlédnutím k rizikovosti jejich podnikatelských aktivit.

Dále jsem se zabývala charakterem péče řádného hospodáře, z jehož analýzy vyplynulo, že jde spíše o zákonnou povinnost, neboť je stanovena kogentní úpravou zákona a její podstatou je ochrana právnických osob. Jejím zaviněným porušením nastávají účinky dle § 2910 OZ, tj. povinnost k náhradě škody. V závěru jsem nastínila, že k porušení může dojít komisivním i omisivním jednáním člena voleného orgánu.

V další části jsem představila několik klíčových judikátů, z nichž lze dovodit následující závěry:

- Standard péče je považován za nezbytnou míru péče člena voleného orgánu, tj. péče řádné, obezřetné, plnící potřeby a zájmy společnosti.
- Za účinnosti obchodního zákoníku byl Nejvyšším soudem ČR aplikován spíše subjektivní standard „*péče o majetek společnosti jako o svůj vlastní*“, jež byl právníkem obcí oprávněně kritizován. S přijetím nového zákona o obchodních korporacích pojal soudy standard za objektivní se subjektivním prvkem. Z dnešního pohledu je tak argumentace soudu již překonaná.
- Dále kritizují tehdejší koncepci trestního senátu Nejvyššího soudu ČR, jenž uchopil povinnost péče stejně jako povinnost správy cizího majetku ve smyslu odpovědnosti za následek. Tuto problematiku okomentuji dále v kapitole 3.
- K otázce profesionality členů se Nejvyšší soud ČR vyjádřil v souladu s myšlenkou I. Štenglové, tj. zachování určité odbornosti se schopností rozpoznat, kdy již na funkci nestačí. Této otázce se budu blíže věnovat v podkapitole 2.2.1.

Vzhledem k šíři podnikatelských aktivit není cílem mé diplomové práce obsáhnout všechny případy porušení péče řádného hospodáře, jak se o to s menšími či většími úspěchy pokouší jiní autoři. Přesto bych ráda zmínila alespoň několik případů porušení péče řádného hospodáře, které mě zaujaly:

- nedodržení způsobu jednání zapsaného v obchodním rejstříku,
- využití nových úvěrů na splacení starých dluhů,
- postoupení pohledávek s následným snížením hodnoty společnosti,
- nezajištění si odborné pomoci v případě, kdy je to nutné.

2.2 Povinnost loajality

Jednou ze složek standardu péče řádného hospodáře je dle zákona povinnost loajality člena voleného orgánu právnické osoby. Loajalita, pocházející z francouzského slova *loyauté* a dále latinského slova *legalitas* (zákonnost), označuje věrnost, čestnost, ochotu dodržovat závazky vůči organizaci, instituci.⁵⁰ Její zakotvení v právu obchodních

---

⁵⁰ KLEINIG, J., *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 21. 8. 2007 [online] [cit. 13. 4. 2019]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/loyalty/>

korporací pramení z německé právní doktríny a judikatury dovozující princip smluvního práva povinné loajality a dobré víry (*Treu und Glauben*), tj. slušného a čestného jednání.

Povinnost loajality je nově výslovně vymezena ustanovením § 212 odst. 1 OZ jakožto závazek „*chovat se čestně a zachovávat vnitřní řád korporace*“ a vztahuje se na všechny členy korporace, tj. i společníky. Tomu se nelze divit, neboť je to právě jejich zájem a ve svém důsledku zájem celé korporace, který je nutný sledovat při výkonu funkce člena voleného orgánu.

Přestože jsou na činnosti korporací zainteresovány další subjekty, např. věřitelé či zaměstnanci, dovozuje se smysl právní úpravy povinnosti loajality právě v ochraně zájmů společnosti a společníků. I. Štenglová však uznává, že je třeba při jednání člena respektovat „*další sociální a environmentální okolnosti činnosti korporace (...) v režimu udržitelnosti zdravého vývoje společnosti*.“⁵¹ Ochrana věřitelů je zajištěna dalšími instituty, mimo jiné přednostním uspokojením jejich pohledávek.

V rámci této podkapitoly bych se chtěla zaměřit na právní úpravu povinnosti loajality a na vymezení jejího obsahu právní doktrínou a judikaturou Nejvyššího soudu ČR.

2.2.1 Právní úprava povinnosti loajality

Povinnost nezbytné loajality je nově zakotvena ustanovením § 159 odst. 1 OZ jako součást péče řádného hospodáře, avšak uplatňovala se již dříve, neboť byla dovozována jako zvláštní povinnost člena orgánu odkazem na mandátní smlouvu (§ 566 – 567 odst. 2 ve spojení s § 66 odst. 2 ObchZ) do doby přijetí občanského zákoníku. Dlouhodobě tak stála vedle povinnosti péče řádného hospodáře v souladu s americkou koncepcí fiduciárních povinností, tj. „*duty of care*“ a „*duty of loyalty*“.

J. Lasák⁵² vymezuje povinnost loajality jako povinnost dát přednost zájmům právnické osoby před zájmy vlastními, či zájmy osob blízkých, a to shodně s judikaturou Nejvyššího soudu ČR: „*Povinnost upřednostňovat při výkonu funkce zájmy příslušné PO před svými zájmy i zájmy třetích osob*.“⁵³ S těmito závěry se ztotožňuji, svou podstatou jde o upozadění vlastních soukromých zájmů před zájmem celku, tedy právnické osoby, a

⁵¹ ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání 2017. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4. s. 152.

⁵² J. Lasák in LAVICKÝ, P. a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 817.

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. NS 29 Cdo 3864/2008

zahrnuje mimo jiné povinnost jednat vždy v nejlepším zájmu obchodní korporace, který je v souladu se zákonem, dobrými mravy a zásadami obchodního práva.

Zvláštní úpravu představuje ustanovení § 51 odst. 1 ZOK, který stanovuje **nezbytnou loajalitu** při jednání člena voleného orgánu obchodní korporace. I. Štenglová vysvětluje, že se nejedná o loajalitu absolutní, tedy neomezenou, ale takovou, která je udržitelná s ohledem na zdraví a osobní poměry člena orgánu.⁵⁴ Dle mého názoru je to taková loajalita, kterou lze od člena orgánu v dané situaci rozumně očekávat. Blíže se budu věnovat tomuto pojmu ve třetí kapitole.

Podstatu povinnosti loajality příhodně popisuje S. Mancelová, když tuto povinnost porovnává s povinností péče. Péče sama o sobě vyžaduje objekt, tj. věc, kterou je třeba obstarat, zatímco loajalita představuje poměr mezi osobami, tj. subjekty. Povinnost loajality tak představuje podstatu fiduciárního vztahu spočívajícího v důvěře mezi osobami.⁵⁵

Co se týče bližšího vymezení obsahu povinnosti loajality, zahrnuje podle J. Lasáka⁵⁶ i **povinnost mlčenlivosti** o důvěrných informacích získaných při výkonu funkce člena orgánu, ledaže zákon či vykonatelné soudní rozhodnutí stanoví jinak. Dále se také uvádí **informační povinnost**, přestože je jednou z hlavních povinností člena voleného orgánu dle § 46 odst. 2 ZOK, tedy stojící mimo standard péče řádného hospodáře. Příkladem může být situace, kdy člen voleného orgánu neseznámí členy nejvyššího orgánu s informacemi důležitými pro rozhodnutí; pak by se dalo uvažovat o porušení povinnosti loajality.⁵⁷

S touto povinností rovněž souvisí informační povinnost v případě možného střetu zájmu (obecná pravidla o střetu zájmů zástupce (§ 437 OZ) a dále zvláštní ustanovení vztahující se na členy orgánu obchodní korporace (§ 54 – 58 ZOK)), zákaz konkurence, respektování právních předpisů, rozhodnutí nejvyššího orgánu právnické osoby a další povinnosti.

Porušením povinnosti loajality je typicky upřednostnění vlastních finančních zájmů před zájmy právnické osoby a mnohdy souvisí s trestní odpovědností pachatele

⁵⁴ ŠTENGLOVÁ, I. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 2. vydání 2017. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4. s. 152.

⁵⁵ MANCELOVÁ, Silvia. Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8. s.

⁵⁶ J. Lasák in LAVICKÝ, P. a kol., Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 817.

⁵⁷ J. Lasák in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 9788074785375. s. 424.

(např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 940/2006). Blíže se této problematice věnuji v následující podkapitole.

2.2.2 Judikatura k pojmu povinnosti loajality

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008

Skutkový stav:

Dva společníci s.r.o. uzavřeli se společností smlouvy o zřízení věcného břemene a prodeji dvou nemovitostí (provozoven) s cílem obejít zákonná ustanovení o likvidaci společnosti z důvodu neschopnosti se dohodnout na zrušení společnosti. Poté se z titulu vlastnického práva domáhali u soudu vyklizení nemovitosti třetím společníkem, který si k nemovitosti zřídil také věcné břemeno.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR po podaném dovolání řešil otázku možného **střetu zájmů** a s ní související povinnosti loajality. V té době byla účinná úprava obchodního zákoníku upravující povinnost náležité péče. Soud se v této věci vyjádřil, že samotné uzavření smlouvy jednatelem se společností nelze podle soudu nutně považovat za střet zájmů. Nicméně je nutné dodržet požadavek náležité péče, který spočívá v povinnosti dát přednost zájmům společnosti před zájmy společníka, který ho prosadil do funkce. *„Nejednali-li žalobci (či žalovaný) v pozici jednatelů v souladu se zájmy společnosti, porušili povinnost vykonávat svou působnost s náležitou péčí.“*

Soud tak dovodil, že součástí náležité péče je právě povinnost loajality, a to vůči korporaci, nikoli jednotlivým společníkům. Tyto závěry považují za správné, neboť jsou v souladu se současnou koncepcí péče řádného hospodáře upravenou občanským zákoníkem. Pohled soudu na možný střet zájmů při uzavření smlouvy společností s jejím společníkem je však nutno přehodnotit s ohledem na současnou právní úpravu, jež zakotvuje notifikační povinnost při možném střetu zájmů, jež na tyto situace dopadá.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2974/2012

Skutkový stav:

Jednatel společnosti DUMAG spol. s r.o. upřednostnil uspokojení své vlastní promlčené pohledávky za společností a uhradil tak za společnost dluh sám sobě. Nižší

soudy vyhodnotily toto jednání v rozporu s povinností loajality s ohledem na konflikt zájmů, tedy i s péčí řádného hospodáře.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR upozornil, že uhrazení promlčené pohledávky samo o sobě ještě nezakládá odpovědnost za porušení povinnosti péče řádného hospodáře, při posuzování případné odpovědnosti je vždy nutné zhodnotit veškeré okolnosti případu. Člen voleného orgánu musí při rozhodování v rámci obchodního vedení „*vždy zvažovat, zda je v zájmu společnosti dluh – přesto, že je promlčen – uhradit, či zda naopak je v zájmu společnosti namítnout promlčení pohledávky za společností a dluh již neuhradit.*“

Z uvedeného rozhodnutí soudu lze shrnout, že člen voleného orgánu by měl v rámci svého obchodního vedení zvažovat následky svých rozhodnutí s ohledem na zájmy společnosti a zvolit ten, který je pro společnost nejvhodnější, i když se mu může zdát v krátkodobém měřítku nevýhodný.

2.2.3 Dílčí shrnutí

V této podkapitole jsem se zabývala jedním z aspektů péče řádného hospodáře, povinností loajality. Tato povinnost obecně znamená věrnost, čestnost a ochotu člena korporace plnit její závazky. Přestože byla často označovaná za další fiduciární povinnost člena vedle povinnosti péče, zařadil ji zákonodárce pod pojem péče řádného hospodáře v souladu s dosavadními poznatky judikatury. Nejedná se o loajalitu neomezenou, ale pouze nezbytnou, což lze vysvětlit jako loajalitu, která je dostatečně vysoká a zároveň udržitelná.

Z právní nauky a výše uvedené judikatury vyplývají povinnosti člena voleného orgánu, které lze zahrnout pod pojem povinnosti loajality. Jedná se např. o:

- povinnost dát přednost zájmům právnické osoby před zájmy vlastními či třetích osob (včetně partikulárních zájmů jednotlivých společníků),
- povinnost zvážit prospěch společnosti, jenž může případně vyplynout z následků zvažovaných rozhodnutí,
- povinnost mlčenlivosti o důvěrných informacích získaných při výkonu funkce,
- povinnost respektovat rozhodnutí nejvyššího orgánu právnické osoby a právní předpisy,
- informační povinnost,
- zákaz střetu zájmů,

- zákaz konkurence.

Lze shrnout, že povinnost loajality je podstatou fiduciárního vztahu mezi členem orgánu a společností, jde o vztah založený na důvěře.

2.2 Potřebné znalosti a pečlivost

Další složkou péče řádného hospodáře je řádná péče, jež zahrnuje dle zákonodárce jednání s potřebnými znalosti a pečlivostí. Řádnou péčí můžeme definovat jako „*použití péče, kterou by použila normálně pečlivá a pozorná osoba v podobných situacích a při vzeti v úvahu všech informací, které jsou rozumně přístupné.*“⁵⁸

V této kapitole se budu věnovat vymezení pojmu řádné péče, tj. v dikci zákona potřebným znalostem a pečlivostí.

2.2.1 Právní úprava standardu péče

Zákon o obchodních korporacích stanovuje zvláštní úpravu této povinnosti a omezuje ji na jednání v dobré víře, které je informované a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. K tomu bych chtěla doplnit, že se tak de facto jedná o definici pojmu řádné péče, ale platnou pouze pro členy volených orgánů obchodní korporace. K bližšímu výkladu této úpravy si dovolím čtenáře odkázat na kapitolu 3 pojednávající o pravidle podnikatelského úsudku.

V rámci této podkapitoly se pokusím vysvětlit pojem řádné péče obecně, jak je dána ustanovením § 159 OZ. Souhlasím s J. Lasákem,⁵⁹ že pro vymezení pojmu řádné péče lze stejně jako v zákoně o obchodních korporacích uvažovat o informovanosti člena orgánu. B. Havel upozorňuje na ekonomický pohled, kdy se rozlišuje řádná péče jakožto pozorné a pečlivé jednání, na rozdíl od loajality, které spočívá v upřednostnění zvyšování majetku korporace před vlastním majetkem.⁶⁰

V odborné literatuře se setkáváme s diskuzí ohledně nároků na profesionalitu člena volených orgánů, tj. zda péče řádného hospodáře zahrnuje i tzv. odbornou péči. Ve své

---

⁵⁸ BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 18036554. s. 199-200.

⁵⁹ J. Lasák in LAVICKÝ, P. a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 818.

⁶⁰ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7. s. 157. s odkazem na EASTERBROOK, F. H. a FISCHER, D. R., *The economic structure of corporate law*. Cambridge: Harvard University Press, 1996. ISBN 0-674-23539-8, s. 103.

podstatě navazuje na předchozí diskuzi k rozlišení pojmů náležitá péče a odborná péče. P. Čech uvádí, že odborná péče „vyžaduje specializaci na určitou oblast a s ohledem na širí činnosti společnosti ji nelze po členech volených orgánů požadovat.“⁶¹ Je tak uznáváno, že péče řádného hospodáře představuje nižší úroveň odbornosti než péče odborná.

Přesto souhlasím s převládajícím názorem, že by měl být výkon činnosti na určité odborné úrovni, zejména v oblasti řízení korporací, tj. rozhodovat se znalostí věci, informovaně, jak uvádí J. Dědič.⁶² Člen orgánu by byl jinak zcela závislý na externích posudcích, což by mohlo být v rozporu se zásadou osobního výkonu funkce.⁶³ Jde de facto o promítnutí zásady profesionality dle § 5 OZ.

Externí odborná vyjádření či posudky jsou přípustné, ba dokonce nutné, v případě, že člen voleného orgánu není v určité oblasti odborníkem. K tomu se Nejvyšší soud ČR vyjadřuje dlouhodobě konstantně: „součástí péče řádného hospodáře je schopnost rozpoznat, které činnosti již není s to vykonávat či které potřebné znalosti a dovednosti nemá...“⁶⁴. Tato vlastnost je důležitá zejména pro to, aby člen včas rozpoznal hrozící škodu a zabránil jejímu vzniku zajištěním odborné pomoci. Pro výkon funkce člena voleného orgánu korporace tedy nemusí být nutně odborníkem, specialistou ve všech oblastech činnosti korporace (např. právníkem, účetním, kontrolorem,...), je ale povinen si takovou činnost zajistit jinou vhodnou osobou, ať už její delegací nebo zadáním externího posudku. V případě odborných expertiz je však člen stále povinen výsledek takového posudku sám přezkoumat, aby mohl na jeho základě rozhodnout. K tomu je nutno dodat, že Nejvyšší soud ČR dlouhodobě judikuje, že pokud již člen disponuje určitými znalostmi či schopnostmi, má povinnost je využít, protože zpravidla právě pro tyto kvality byl do funkce jmenován.

S touto problematikou úzce souvisí otázka delegace působnosti člena voleného orgánu v případě, že není schopen určitou činnost provádět osobně. V praxi se často setkáváme s tím, že člen voleného orgánu pověří jinou osobu (zaměstnanec korporace, externí odborníky a znalce) činností, jež spadá do jeho působnosti. I když jde o osobu znalou v oboru, může v důsledku její rady vzniknout společnosti škoda kupříkladu proto,

⁶¹ ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 3, s. 8.

⁶² DĚDIČ, J. *Právo kapitálových obchodních společností: přehled judikatury s komentářem*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 1351.

⁶³ K tomu blíže BEJČEK, J. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 14, č. 17, s. 613–624.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

že její posudek nebyl zcela objektivní (např. výklad právních předpisů advokáty ve prospěch klientů).⁶⁵ Bude mít potom člen orgánu odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře?

Člen orgánu v zásadě odpovídá za řádný výběr takové osoby (*cura in eligendo*), dále je povinen ji poskytnout nezbytnou součinnost, potřebné a relevantní informace, řídit ji (*cura in instruendo*) a v neposlední řadě provádět kontrolu plnění úkolů delegovanou osobou (*cura in custodiento*).⁶⁶ Lze shrnout, že již samotný výběr, řízení a kontrola delegované osoby by měly být kvalifikované, provedené s řádnou péčí pro vyhnutí se případné odpovědnosti. Pokud člen voleného orgánu dodrží tento postup, nebude tak odpovídat za případnou škodu, která vznikne v rámci delegované činnosti.⁶⁷

V návaznosti na požadavek potřebných znalostí se vykládá i požadavek péče a to v jejich vzájemné souvislosti. Podle mého názoru lze shrnout, že se jedná zejména o informovaný, svědomitý a důkladný osobní výkon funkce. Oba požadavky je však nutno posuzovat s ohledem na konkrétní činnost člena voleného orgánu.

2.2.2 Relevantní judikatura v této oblasti

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008

Skutkový stav:

Jednatel společnosti s ručením omezeným uzavřel za společnost kupní smlouvu o převodu nemovitostí na jinou společnost, za níž jednal z pozice předsedy představenstva, aniž by si nechal vypracovat znalecký posudek dle § 196a odst. 3 ObchZ. Pro nedodržení tohoto zákonného požadavku byla smlouva prohlášena soudem prvního stupně za neplatnou a postup jednatele kvalifikován jako porušení péče řádného hospodáře. Dále bylo rozhodnuto o náhradě škody společnosti vzniklé v souvislosti s uzavřením smlouvy (daň z převodu nemovitosti, odměna advokátce za poskytnutí právních služeb).

Komentář:

Nejvyšší soud ČR zde potvrdil úvahu odvolacího soudu „*nemá-li jednatel pro zařízení záležitosti spadající do výkonu jeho funkce **potřebné odborné znalosti**, je povinen*

⁶⁵ K tomu blíže viz BERAN, K. Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinností reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře. *Bulletin advokacie*. 2004, č. 9, str. 17-28.

⁶⁶ ČECH, P. a ŠUK, P. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: Ivana Hexnerová-Bova Polygon, 2016. ISBN 9788072731770. s. 162.

⁶⁷ K tomu blíže viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005

zajistit její posouzení osobou, která potřebné znalosti má, přičemž součástí péče řádného hospodáře je schopnost rozpoznat, které činnosti již není s to vykonávat či které potřebné znalosti a dovednosti nemá.“ Nejvyšší soud ČR tak neshledal porušení péče jednatelem v souvislosti s absencí znaleckého posudku, neboť si jednatel zajistil v této věci právní služby.

V citovaném nálezu se soud přiklonil ke své dosavadní rozhodovací praxi, viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006, komentované v podkapitole 2.1.2 Vybraná judikatura.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. NS 29 Odo 1262/2006

Skutkový stav:

Dva členové představenstva a.s. uzavřeli se společností mandátní smlouvy o výkonu konzultační, koncepční, řídicí a kontrolní činnosti. Soudy prvního a druhého stupně posuzovaly platnost těchto smluv a případné právo na plnění s ohledem na to, zda jde o činnosti nad rámec funkce členů představenstva.

Komentář:

Soud navázal na svou předchozí judikaturu týkající se profesionality členů volených orgánů, když řekl, že členové představenstva nemusí být vybaveni všemi potřebnými odbornými znalostmi a schopnostmi, a v případě, že tomu tak je, musí si je zajistit prostřednictvím třetím osob. Avšak *„má-li člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, lze z požadavku náležité péče (§ 194 odst. 5 ObchZ) dovodit, že je povinen je při výkonu funkce v rámci svých možností využívat.*“

Nelze tedy zajistit výkon činnosti spadající do působnosti volených orgánů třetími osobami tam, kde jsou **povinni využívat svoje odborné zkušenosti a znalosti**. V tomto sporu tak členové představenstva neměli právo na plnění z mandátních smluv, neboť jejich předmětem byla činnost spadající do výkonu jejich funkce. V opačném případě by se dopustili bezdůvodného obohacení na úkor akciové společnosti.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005

Skutkový stav:

Předseda představenstva akciové společnosti byl trestním soudem shledán vinným trestním činem obecného ohrožení, kterého se dopustil tím, že prováděl prostřednictvím

svých podřízených stavební úpravy objektu společnosti bez projektové dokumentace a bez nutného stavebního povolení, což vedlo ke zřícení části budovy a ohrožení značného množství osob.

Komentář:

Soud se v odůvodnění zabýval rovněž povinností předsedy představenstva jednat s péčí řádného hospodáře, přičemž shledal, že tato povinnost zahrnuje i povinnost **zachovat péči při výběru a kontrole osoby** pověřené provedením stavebních prací. S touto argumentací souhlasím, neboť garantuje určitou úroveň péče i při delegaci činnosti a odpovídá výše uvedeným názorům právní doktríny v oblasti odpovědnosti za řádný výběr osoby.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 6 Tdo 168/2007

Skutkový stav:

Předseda představenstva družstva nezabezpečil odvádění pojistného na sociální a zdravotní pojištění a daně z příjmů za zaměstnance, za což byl Městským soudem v Brně uznán vinným trestným činem dle § 147 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona. Své odpovědnosti se snažil zprostit poukázáním na to, že se o chod družstva nezajímal, a že daná činnost spadala do působnosti zaměstnankyně družstva.

Komentář:

Soud se v předmětném rozhodnutí vyjádřil k otázce přístupu člena k činnosti korporace takto: „*Liknavý přístup k výkonu funkce předsedy představenstva ho nemůže jakékoliv odpovědnosti zprostit, právě naopak, zvyšuje nebezpečnost jeho jednání pro společnost, neboť věděl, v jaké finanční situaci se družstvo nachází a nijak nezakročil, ačkoliv to bylo jeho povinností vyplývající ze zákona.*“

V citovaném rozhodnutí komentuje soud příhodně požadavek pečlivosti člena orgánu, když dovodil, že právě **liknavý přístup** a nezájem je jeho opakem. Lze kladně hodnotit, že soud dovozuje za účinnosti obchodního zákoníku obsah řádné péče správně, tedy jako pečlivé a informované jednání člena a lze tak tento judikát považovat stále za aplikovatelný.

2.2.3 Dílčí shrnutí

Vedle povinnosti loajality stojí další složka standardu péče řádného hospodáře, řádná péče, jež je zákonem definována jako „*jednání s potřebnými znalostmi a pečlivostí.*“ Pro členy volených orgánů obchodních korporací je upravena jako informované jednání člena v dobré víře a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Pro členy volených orgánů právnických osob lze shrnout, že jde o pečlivé, informované, pozorné a svědomité jednání.

V otázce potřebných znalostí výše vysvětluji, že se nevyžaduje odbornost člena ve všech oblastech života korporace, člen orgánu je však povinen zajistit výkon činnosti, v níž se plně neorientuje, jinou vhodnou osobou prostřednictvím delegace či zadáním externího posudku. Ani pak se ale nezbavuje své odpovědnosti za řádnou péči, neboť je povinen externí posudek sám vyhodnotit a v případě delegace je odpovědný za řádný výběr osoby, její řízení a kontrolu. Pouze při dodržení takového postupu jedná s řádnou péčí.

Z výše uvedené judikatury lze dovodit obsah povinnosti řádné péče člena voleného orgánu, tj. potřebné znalosti a pečlivost. Jedná se zejména o:

- dobrou víru v předpoklad, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu korporace,
- základní odborné znalosti,
- povinnost využívat své odborné zkušenosti a znalosti,
- schopnost rozpoznat potřebu odborné pomoci a povinnost ji v takovém případě zajistit,
- povinnost řádné péče při výběru a kontrole delegované osoby,
- opakem řádné péče je nezájem o činnost korporace a liknavý přístup člena.

Výklad obsahu péče řádného hospodáře Nejvyšším soudem ČR k pojmu řádné péče je dlouhodobě konstantní a je tak dle mého názoru nadále aplikovatelný i za současné právní úpravy.

Kapitola 3 Pravidlo podnikatelského úsudku

V rámci této kapitoly bych chtěla představit institut *business judgement rule*, tj. pravidlo podnikatelského úsudku, jeho zahraniční teoretická východiska, zákonné vymezení pojmu v českém právním řádu a následně jeho uplatnění v judikatuře včetně judikátů z doby před přijetím zákonného ustanovení.

Pojem pravidla jako korektivu standardu péče jsem zařadila do diplomové práce s ohledem na to, že jeho význam pro soudní rozhodování v oblasti péče řádného hospodáře považuji za zásadní. Na první pohled se institut konstrukčně jeví jako určitá „hmotněprávní exempce“ z porušení péče, z jiného pohledu by se naopak dal zhodnotit jako podrobnější vymezení obsahu péče řádného hospodáře.

3.1 Vymezení pojmu

Smyslem pravidla podnikatelského úsudku je změkčení přísných pravidel péče řádného hospodáře, která by mohla mít příliš negativní dopad na ochotu členů volených orgánů riskovat při podnikatelském rozhodování. Členové orgánů se mnohdy musí rozhodovat rychle, jinak by mohlo dojít k větším ztrátám. „*Manažeři musí často jednat hned a zkoumat až později; zdlouhavé posuzování věci se může ukázat jako nejhorší řešení.*“⁶⁸ Požadovat po členech orgánů odpovědnost za každé rozhodnutí by popřelo principy fungování obchodních společností a ochromilo by jejich řízení. Naopak i nečinnost by mohla být následně vykládána jako omisivní porušení péče řádného hospodáře.⁶⁹

Díky pravidlu tak získávají členové ochranu, tzv. bezpečný přístav („*safe harbour*“), před odpovědností za škodu v případě, že prokážou, že jednali *lege artis*, tedy řádně (pečlivě a informovaně) a s nezbytnou loajalitou. P. Čech označuje tento širší diskreční prostor jako „*civilněprávní období diskrece správního orgánu v oblasti veřejného práva.*“⁷⁰

Užití pravidla podnikatelského úsudku má také další opodstatnění. V tomto ohledu D. Borsík uvádí, že ponechat každé rozhodnutí člena voleného orgánu soudnímu přezkumu

⁶⁸ „...often managers must act now and learn later; delay for more study may be the worst decision...“ ad EASTERBROOK, F. H. a FISCHER, D. R., *The economic structure of corporate law*. Cambridge: Harvard University Press, 1996. ISBN 0-674-23539-8, s. 99.

⁶⁹ BALÝOVÁ, L. Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 6, č. 7-8, s. 212-215.

⁷⁰ ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 3, s. 8.

by de facto vedlo k přesunu rozhodovací pravomoci na akcionáře, případně soudy, což potvrzuje známý judikát *Smith v. Van Gorkom*, jenž stanovil, že „*obchod a záležitosti delawarských korporací jsou řízeny nebo vedeny správní radou. [...] Pravidlo podnikatelského úsudku ochraňuje a podporuje plný a volný výkon řídicího oprávnění.*“⁷¹ Primárně má tak právě správní orgán a jeho členové mít v rukou podnikatelské rozhodování dle zásad korporátního práva.

Dalším důvodem zavedení pravidla považují mnozí autoři určitou pochybnost o kompetentnosti soudců zhodnotit podnikatelská rozhodnutí členů volených orgánů, zda jsou v souladu s péčí řádného hospodáře. „*Pro rozhodnutí soudu je totiž v těchto případech zásadní spíše posouzení faktického jednání člena statutárního orgánu než právní posouzení věci.*“⁷² Jak uvádí J. Lasák, „*soudce není Steve Jobs nebo Warren Buffet, a, byť to někteří čeští soudci ignorují, nejsou tak v postavení, aby byli schopni náležitě přezkoumávat podnikatelská rozhodnutí členů statutárních orgánů.*“⁷³ Z toho dovozuje nutnost posuzování jednání členů pravidlem pouze s ohledem na řádný rozhodovací proces.

Mimoto se poměrně složitě jeví posuzování z pohledu *ex ante*, kdy je potřebné si odmyslet následky a další skutečnosti nastalé po rozhodnutí, tedy za stejných podmínek, které měl dotčený člen v době rozhodování. Bez takové modifikace by totiž posuzování případu mohlo vést k hodnocení obecně známému jako „*po bitvě každý generál*“.

Zákonem o obchodních korporacích bylo do právního řádu zakotveno pravidlo podnikatelského úsudku: „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*“ Nicméně s aplikací pravidla se do jisté míry setkáváme i v dřívější rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR.⁷⁴

Současné podobě pravidla podnikatelského úsudku na našem území předcházela poměrně složitý právně-teoretický vývoj. Z právní úpravy v tehdy účinném obchodním zákoníku vyvozovala právní doktrína objektivní standard péče řádného hospodáře (na

---

⁷¹ „...*the business and affairs of a Delaware corporation are managed by or under its board of directors. [...] The business judgment rule exists to protect and promote the full and free exercise of the managerial power granted to Delaware directors.*“ [Smith v. Van Gorkom, 488 A.2d 858, 872 (Del. 1975)].

⁷² KOŽIAK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 4, s. 108-113. ISSN 1803-6554. s. 109.

⁷³ LASÁK, J. Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2, s. 46-51.

⁷⁴ Viz např. 5 Tdo 1143/2005, 29 Cdo 4279/2009.

základě § 757 a § 373 ObchZ). Již tehdy se ale někteří autoři s tímto převládajícím názorem rozcházel a stanovovali předpoklad zavinění, např. K. Eliáš.⁷⁵

Po provedení mezinárodního srovnání koncepce pak sílily hlasy po určité relativizaci standardu péče s odkazem na zahraniční úpravu pravidla podnikatelského úsudku. P. Čech⁷⁶ upozorňoval na nedostatky objektivního standardu, který ve svém důsledku vede k averzi k riziku a tím i k redukci podnikatelských aktivit. Odpovědnost by měla být určena spíše odpovědností za řádný proces rozhodování a ne za výsledek, jenž mnohdy nelze ani při nejlepší péči eliminovat.

Nejvyšší soud ČR se pak ubíral tímto směrem, když judikoval, že jednatel společnosti s ručením omezeným není odpovědný za vzniklou škodu, pokud předem posoudil úspěšnost vymožení pohledávek,⁷⁷ tj. obdobné pojetí jako u zahraniční judikatury, viz níže Aronson v. Lewis. Jinou koncepci, odpovědnostní, zvolil trestní senát Nejvyššího soudu ČR při rozhodování odpovědnosti členů představenstva akciové společnosti při podnikatelském rozhodování, když připustil právo na omyl jakožto okolnost vylučující protiprávnost.⁷⁸

Obchodní zákoník pak po vzoru německého akciového zákona (*Aktiengesetz*) přejal **obrácené důkazní břemeno** ustanovením § 194 odst. 5, v současné době je upraveno § 52 odst. 2 ZOK. V případě sporu, zda člen voleného orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, je takový člen povinen prokazovat splnění své povinnosti, „*leđaže soud rozhodne, že to po něm nelze požadovat.*“ Pod takovou definicí si lze představit situaci, kdy člen orgánu nemá již ze své současné pozice přístup k dokumentům, které by jeho jednání ospravedlnily. Samotná koncepce vychází z informační asymetrie mezi členy volených orgánů a společníky, jimž by se porušení péče obtížně dokazovalo. Co se ale týče prokazování vzniku, výše škody a její souvislost s protiprávním jednáním, je na straně žalující, tj. poškozené obchodní korporaci, aby unesla toto důkazní břemeno.

Předlohou právní úpravy byla judikatura Chancery Court v americkém státu Delaware, zejména rozhodnutí ve věci Aronson v. Lewis a dále německý akciový zákon. V rozhodnutí Aronson v. Lewis je v čl. 38 stanoven předpoklad, že „*při rozhodování bylo*

⁷⁵ ELIÁŠ, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*, 1999, č. 4, s. 326.

⁷⁶ ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 3, s. 4-16.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005, podrobněji viz podkapitola 2.1.2. Ke koncepcím pravidla podnikatelského úsudku viz BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205.

*jednáno na základě dostatečných informací, v dobré víře a na základě poctivého přesvědčení, že přijatá opatření byla v nejlepším zájmu společnosti.*⁷⁹ Jde o vyvratitelnou právní domněnku, že člen orgánu jedná s péčí řádného hospodáře, dokud se neprokáže opak. Od tohoto pojetí se naše úprava liší obráceným důkazním břemenem, neboť je to právě člen voleného orgánu, kdo musí prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat. Zcela se tak odchyluje od koncepce pravidla jako nástroje soudní zdrženlivosti. S obdobným obsahem jako u státu Delaware, ale s obráceným důkazním břemenem je pravidlo podnikatelského úsudku formulováno Americkým právním institutem v rámci principů *corporate governance*.

Od roku 2005 bylo obdobné ustanovení zakotveno i do německé právní úpravy § 93 odst. 1 věty druhé Aktiengesetz: *„Nejde o porušení povinnosti, jestliže člen představenstva mohl při přijímání podnikatelského rozhodnutí rozumně předpokládat, že jedná na základě přiměřených informací ku prospěchu společnosti.*“⁸⁰ Z uvedeného je patrné, že česká úprava pravidla je téměř totožná se zahraničními prameny.

Pravidlo podnikatelského úsudku se neaplikuje na veškeré jednání člena voleného orgánu, dle zákona je nutné jej aplikovat v rámci **podnikatelského rozhodování**. Co je a co už není takové rozhodování, je nutné posoudit v konkrétním případě ad hoc, což je mnohdy velmi obtížné. *„Zpravidla tak nebude podnikatelským rozhodnutím jednání dovnitř korporace, které má za cíl pouze vnitřní organizaci, technické fungování korporace apod. Naopak např. personální politika již podnikatelským rozhodováním zpravidla bude.*“⁸¹ Jiní autoři pak zdůrazňují, že jde zpravidla o oblast obchodního vedení⁸² či o jednání členů orgánů související s podnikáním korporace dle vzoru americké judikatury.⁸³

---

⁷⁹ „... a presumption that in making a business decision the directors of a corporation acted on an informed basis, in good faith and in the honest belief that the action taken was in the best interests of the company“. Aronson v. Lewis, Del. 1975 [online]. Dostupné z: <http://h2o.law.harvard.edu/collages/4289>.

⁸⁰ „Eine Pflichtverletzung liegt nicht vor, wenn das Vorstandsmitglied bei einer unternehmerischen Entscheidung vernünftigerweise annehmen durfte, auf der Grundlage angemessener Information zum Wohle der Gesellschaft zu handeln.“ Dostupné na https://www.gesetze-im-internet.de/aktg/_93.html

⁸¹ Štenglová, I. a B. Havel in ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. s. 153.

⁸² Lasák J. in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 9788074785375. s. 417.

⁸³ BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 18036554. s. 202.

Nyní bych se chtěla zaměřit na jednotlivé faktory posuzování jednání členů volených orgánů, zda jsou v souladu s péčí řádného hospodáře. Prvky pravidla podnikatelského úsudku jsou následující:

- 1) dobrá víra,
- 2) informovanost,
- 3) jednání v obhajitelném zájmu obchodní korporace.

Ad 1) pojem **dobrá víra** je obtížně definovatelný, obecně se definuje jako vnitřní přesvědčení osoby o určité skutečnosti, v případě § 51 odst. 1 ZOK o tom, že jedná informovaně, v obhajitelném zájmu obchodní korporace, při zohlednění péče rozumně pečlivé osoby, tedy k ostatním prvkům pravidla podnikatelského úsudku. Hodnocení splnění tohoto faktoru pak závisí na posouzení, zda člen voleného orgánu věřil ve správnost svého jednání.

V tomto směru je nutné si položit otázku, zda je člen voleného orgánu v případě sporu povinen prokazovat všechny výše zmíněné prvky v souladu s obráceným důkazním břemenem. V případě dobré víry stanovuje občanský zákoník v § 7 vyvratitelnou právní domněnku, tedy předpoklad, že osoba jedná poctivě a v dobré víře, dokud se neprokáže opak. J. Lasák k tomu zastává stanovisko, že jednání v dobré víře není nutné dokazovat právě s odkazem na zmíněné obecné ustanovení.⁸⁴ Ve svém důsledku to znamená, že porušení povinnosti řádného hospodáře může nastat mimo jiné z důvodu, že o dobré víře člena vzniknou pochybnosti.

Výše uvedenou úvahu kritizuje D. Borsík.⁸⁵ Za dobrou víru jakožto základního kritéria pravidla podnikatelského úsudku ve smyslu § 51 odst. 1 ZOK považuje „nezaviněnou nevědomost“⁸⁶ člena o tom, že podnikatelsky rozhoduje bez informací a proti zájmu korporace.“ Takové pojetí lze pochopit, nicméně se bude prokazovat velmi složitě.

Podle mého názoru lze polemizovat o obou teoriích, neboť není jasný vztah mezi oběma ustanoveními. Přesto se spíše kloním k závěru J. Lasáka, ustanovení § 7 OZ považují za obecnou zásadu, jež se uplatní i v rámci činnosti členů volených orgánů.

⁸⁴ Lasák J. in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 9788074785375. s. 418.

⁸⁵ BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 18036554. s. 205, poznámka 75.

⁸⁶ MELZER, F. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-87576-73-1. s. 107.

Mimoto je prokazování dobré víry velmi obtížné, ne-li nemožné, což by ve svém důsledku oslabilo celý koncept péče řádného hospodáře. Z obvyklých důkazních prostředků, tj. zápisů schůzí členů volených orgánů či emailové korespondence, se o vnitřním přesvědčení dozvídáme pramálo. *De lege ferenda* by se dalo uvažovat o takové právní úpravě, která stanoví, že při posuzování, zda bylo jednáno v souladu s péčí řádného hospodáře, má žalobce povinnost prokazovat skutečnost, že člen voleného orgánu nejednal v dobré víře. Takové důkazní břemeno je ale pravděpodobně pro obchodní korporaci příliš vysoké.

Ad 2) **Informované** je takové **rozhodnutí**, které je založeno na dostatku předem zjištěných informací, jež jsou v daném místě a čase rozumně dostupné. Jsou to právě členové orgánu, kteří musí prokazovat, že pro dané rozhodnutí měli dostatek podkladu, což mnohdy vede k preventivnímu „*dokumentačnímu běsnění*“, jak jej příhodně nazval P. Čech.⁸⁷ Je však nutné podotknout, že takové zajišťování se pro případ případné odpovědnosti by mohlo být hodnoceno jako jednání vylučující dobrou víru člena. Hodnocení tohoto faktoru pak bude záležet na konkrétních skutkových okolnostech případu a mělo by se odvíjet od otázky, zda bylo rozhodnutí přijato tímto procesním způsobem. Pokud má člen dostatek informací a v dobré víře je chybně vyhodnotí, nelze automaticky považovat za porušení péče řádného hospodáře.

V souvislosti s tímto požadavkem se často cituje výše zmíněné rozhodnutí Chancery Court státu Delaware ve věci *Smith v. Van Gorkom*, v němž bylo určeno, že členové porušili povinnost informovaného rozhodnutí, když odsouhlasili fúzi společnosti na základě dvacetiminutové prezentace předsedy rady bez jakýchkoli písemných podkladů.

Ad 3) **obhajitelný zájem obchodní korporace** je velmi široký pojem, který je poměrně složité vymezit dostatečně v rámci omezeného rozsahu této kapitoly. J. Lasák si navíc klade otázku, jak mohou mít obchodní korporace zájmy, když *ex lege* nemají vlastní vůli. Dále poukazuje, že pokud by se zájmy společnosti měly shodovat se zájmy společníků, mohlo by jít dokonce o vícero protichůdných zájmů s odkazem na postavení minoritních, majoritních akcionářů a dalších *stakeholderů*. V tomto smyslu nabádá soudy, aby byly rozvážné při hodnocení splnění tohoto faktoru.⁸⁸

---

⁸⁷ ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 3, s. 10.

⁸⁸ J. Lasák in LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 9788074785375. s. 421 – 422.

Jaký zájem by měl člen voleného orgánu tedy respektovat? Řešením této otázky může být britský „osvícený akcionářský model (...), který předpokládá převahu zájmů akcionářů při zohlednění zájmů zainteresovaných skupin a životního prostředí.“⁸⁹ Primárně tedy klade důraz na zájem společníků s respektem k životnímu prostředí a k ostatním zájmovým skupinám.

Zákonodárce použil pojem „obhajitelný zájem“, přičemž německý vzor mluví pouze o „prospěchu společnosti“ a americký o „nejlepším zájmu společnosti“. Podle mého názoru je česká úprava v tomto ohledu mírnější, když umožňuje členovi sledovat pouze cíl, který je schopen si obhájit, i když nejde o nejlepší zájem. Výsledné hodnocení jednání však bude vždy záviset na subjektivním posouzení soudce. Z výše uvedeného dovozují, že rozhodnutí v rozporu s obhajitelným zájmem může být takové, které je skutečně „do očí bijící“, o jehož rozporu soudce nemůže pochybovat.

Určité výkladové obtíže pak způsobuje dovětek ustanovení § 51 odst. 1 ZOK: „to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.“. Lze souhlasit s D. Borsíkem, že zákonná úprava pravidla v tomto směru není zdařilá, když de facto stanovuje, že pečlivě a s potřebnými znalostmi nejedná ten, kdo neučinil rozhodnutí s nezbytnou loajalitou a směřuje tak tři základní pojmy péče řádného hospodáře dohromady. „Jednání pečlivé a s potřebnými znalostmi zabezpečuje požadavek informovanosti, ale určitě ne požadavek jednání v oprávněném zájmu, protože ten náleží do sféry loajality.“⁹⁰ Dále dovozují, že „jednání v obhajitelném zájmu je jednáním s nezbytnou loajalitou.“⁹¹

Právní doktrína se s touto legislativní nepřesností vypořádává způsobem výše, tedy tříprvkovou soustavou péče řádného hospodáře. Dle mého názoru by však byla vhodnější následující zákonná úprava: Člen voleného orgánu postupuje v souladu s péčí řádného hospodáře, pokud jedná s nezbytnou loajalitou a „mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace.“ (§ 51 ZOK). Jak uvádí J. Koziak na základě rozhovoru s B. Havlem, obdobné navržené znění bylo při jeho projednávání v Poslanecké sněmovně Parlamentu

---

⁸⁹ BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 18036554. s. 203.

⁹⁰ Ibid. s. 201.

⁹¹ Ibid. s. 201.

ČR změněno z toho důvodu, že se pravidlo podnikatelského úsudku obvykle váže k povinnosti péče (*duty of care*).⁹²

Přesto si myslím, že mnou navrhovaná úprava by více odpovídala českým podmínkám a zároveň by lépe korespondovala se svým německým vzorem (věty druhé § 93 odst. 1 AktG, viz výše). Bylo by vhodné o takové úpravě uvažovat právě nyní, v době projednávání novely zákona o obchodních korporacích v Poslanecké sněmovně.

Pravidlem podnikatelského úsudku nabídl zákonodárce členům voleného orgánu určitý návod, jak postupovat při podnikatelském rozhodování, aniž by byli odpovědní za porušení péče řádného hospodáře. Členové tak odpovídají **za řádný výkon funkce, nikoliv za výsledek** své činnosti. P. Čech upozorňuje, že posuzování péče řádného hospodáře je tak odlišné od úplného přezkumu rozhodnutí (*entire fairness test*), jež se obvykle uplatňuje u odpovědnosti svěřenského správce. Zda bylo jednání svěřenského správce zákonné či nikoli, záleží na porovnání zájmů společnosti včetně jejích akcionářů a výsledku rozhodnutí správce.⁹³

3.2 Uplatnění pravidla v judikatuře

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005

Skutkový stav:

Členové představenstva a.s. se dopustili trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku tím, že v rozporu s povinností člena statutárního orgánu vykonávat svou působnost s náležitou péčí danou § 194 odst. 5 ObchZ a procedurálními pravidly vyplývající z usnesení valné hromady, rozhodli o konverzi zaměstnaneckých akcií na kmenové a o jejich následném prodeji vybraným zaměstnancům za nižší cenu, než jaká byla na trhu dosažitelná. Takto získané akcie následně prodali za tržní hodnotu přes třetí společnost dosavadním akcionářům, o jejichž zájmu o koupi věděli již od začátku. Tímto způsobili společnosti škodu 13 113 035,00 Kč.

Komentář:

Dle názoru soudu „*poruší členové statutárního orgánu povinnost péče řádného hospodáře, pokud pro společnost nedosáhli takového zisku, jaký byl reálný a jakého*

⁹² KOŽIAK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 4/2012, s. 108-113. ISSN 1803-6554. s. 111.

⁹³ ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 3, s. 8.

dosáhli vybraní členové orgánů a zaměstnanci společnosti právě na její úkor...“ Tento požadavek soudu je nutné odmítnout s ohledem na výklad výše, neboť je založen na odpovědnosti za výsledek činnosti, nikoli za řádný proces rozhodování. Navíc dosažení maximálně možného zisku nemusí být v určitém období života společnosti nutně v zájmu společnosti, např. při pronikání na nové trhy sleduje společnost zároveň jiné cíle (získání nových klientů), které může preferovat před maximalizací zisku.

Uvedený náleze je dále významný z hlediska další argumentace: *„představenstvo akciové společnosti, stejně jako jiné podobné orgány, musí při rozhodovacím procesu zohlednit celou řadu různých okolností, přičemž za běžného stavu věcí nelze požadovat stoprocentní správnost a bezchybnost jakéhokoli rozhodnutí.“* Z uvedené formulace lze soudit, že se trestní senát odhodlal ke zmírnění svého předchozího požadavku na maximalizaci zisku.⁹⁴ Ve své podstatě jde o tzv. **právo na omyl**, zárodek pravidla podnikatelského úsudku, které bylo následně zakotveno v § 51 odst. 1 ZOK.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009

Skutkový stav:

Věřitel společnosti OFERTA s.r.o. se domáhal po jejím jediném jednateli splnění své pohledávky ve výši 153.153,00 Kč z titulu zákonného ručení za dluhy společnosti. Společnost OFERTA s.r.o. měla v době její splatnosti pohledávky za třetími osobami ve výši 2.240.000,- Kč, které byly promlčeny v letech 1996-97. Podle věřitele porušil jednatel společnosti svou zákonnou povinnost vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře, když nevybíhal pohledávky společnosti a způsobil ji tak škodu.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR se ztotožnil s názorem odvolacího soudu, když uvedl, že *„neuplatnění pohledávek (...) nemuselo být samo o sobě porušením povinnosti jednat s náležitou péčí. Pro úvahu, zda byl jednatel povinen pohledávky vymáhat, je významné (mimo jiné) i posouzení případné úspěšnosti takového postupu (jež odvisí např. od možnosti společnosti prokázat vznik, výši i trvání uplatněné pohledávky) a reálnosti jejího (alespoň částečného) vymožení.“*

---

⁹⁴ BROULÍK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 4, s. 161-167. ISSN 1803-6554. s. 167.

Soud zde správně dovodil, že nevymáhání pohledávek neznamená automaticky porušení povinnosti, ale takové rozhodnutí je právem jednatele jakožto součást obchodního vedení, pokud je učiněno po zvážení všech okolností, tj. **informovaně**. Jak uvádí J. Lasák, lze v této úvaze spatřovat **základy pravidla podnikatelského úsudku**, jež v době rozhodnutí nebylo platným právem kodifikované.⁹⁵ Opačný názor zastává J. Broulík s poukazem na to, že se soud v citovaném rozhodnutí zabývá spíše výhodností postupu člena.⁹⁶

Argumentace soudu odráží do jisté míry koncept pravidla dle jeho pojetí v judikátu Aronson v. Lewis.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011

Skutkový stav:

V listopadu roku 2006 a říjnu roku 2007 schválila valná hromada žalobkyně, společnosti Dřevo Trust – prodej, a. s., všemi hlasy návrh představenstva společnosti ohledně rozdělení zisku za předcházející období na výplatu dividend. Odvolací soud shledal, že představenstvo korporace nemělo dát takový pokyn s ohledem na nedostatečný základní kapitál (s odkazem na § 184 odst. 3 a § 178 odst. 2 ObchZ) a nemělo rozhodnout o vyplacení na základě nezpůsobilé účetní závěrky (§ 184 odst. 3 ObchZ stanovující konání valné hromady nejpozději do šesti měsíců od konce účetního období), přestože výplatu schválila valná hromada (§ 179 odst. 1 ObchZ). Z toho vyvodil odpovědnost představenstva za vzniklou škodu.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR potvrdil, že výsledky účetní závěrky nelze považovat za způsobilé k rozhodnutí o výplatě dividend s ohledem na opožděné svolání valné hromady a neprovedení mimořádné účetní závěrky. Konstatuje však, že toto pravidlo nevyplývá ze zákona, ale bylo dovozeno až judikaturou poté, co valná hromada takové rozhodnutí

---

⁹⁵ LASÁK, J. Akciová společnost na prahu rekonstrukce: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2, s. 50.

⁹⁶ K tomu blíže komentář viz BROULÍK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 4, s. 161-167. ISSN 1803-6554. s. 167.

učinila. Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR je takové rozhodnutí valné hromady nicotné po nedostatek působnosti valné hromady.⁹⁷

Soud navíc připomíná, že „člen představenstva **odpovídá za řádný výkon funkce nikoli za výsledek své činnosti**“ a konstatuje, že je nutné posoudit, zda rozhodnutí o vyplacení dividend na základě „nezpůsobilé účetní závěrky“ bylo v souladu s povinností péče řádného hospodáře a zda by společnost bez takového postupu dividendy vyplatila.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011

Skutkový stav:

Společnost TAU Brno spol. s r.o. uzavřela v roce 1998 s bankou smlouvu o úvěru včetně ujednání o smluvní pokutě, o čtyři roky později došlo k postoupení nesplacené pohledávky za společností, v den, kdy společnost vstoupila do likvidace. Na základě právního posudku advokáta uhradila likvidátorka společnosti část smluvní pokuty, což bylo následně vyhodnoceno nižšími soudy jako neoprávněné a uložily likvidátorce zaplatit společnosti náhradu škody.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR zde posuzoval odpovědnost likvidátorky z porušení péče řádného hospodáře. V odůvodnění odkazuje na svoje předchozí rozhodnutí ohledně odbornosti povinné osoby a její schopnosti rozpoznat, zda je schopná vykonávat některé činnosti.⁹⁸ Při posuzování, zda má likvidátor dobrovolně uhradit pohledávku, „**musí likvidátor vzít do úvahy všechny relevantní okolnosti, a to včetně rizika neúspěchu v soudním sporu a s tím spojených nákladů řízení, jakož i (...) riziko růstu výše závazku o úroky z prodlení.**“⁹⁹ Pokud by naopak likvidátor odmítl uhradit oprávněnou pohledávku a vystavil by tak společnost možnému soudnímu sporu, porušil by povinnost péče řádného hospodáře.¹⁰⁰

Dle mého názoru je otázka oprávněnosti vyplacení smluvní pokuty zásadní pouze pro prokázání vzniku škody. Ať už byl nárok věřitele na smluvní pokutu oprávněný či nikoli, pro samotný vznik odpovědnosti je nutno posoudit, zda likvidátorka postupovala řádně. Argumentaci soudu a jeho postup považuji za správnou.

⁹⁷ Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4284/2007 a komentář J. Dědiče DĚDIČ, J. Judikatura Nejvyššího soudu ČR: Rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku mezi akcionáře. Poznámka. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 3, s. 92-93.

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. 29 Cdo 1162/99.

⁹⁹ Obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

¹⁰⁰ Viz usnesení ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3028/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015

Skutkový stav:

Začátkem roku 2008 uzavřel jednatel společnosti s ručením omezeným za společnost smlouvy o dílo, konkrétně o výstavbě skladové a prodejní haly, které se pro společnost ukázaly jako nevýhodné po vypuknutí hospodářské krize v roce 2008.

Komentář:

Nejvyšší soud ČR zde navazuje na svou předchozí judikaturu ohledně posuzování povinnosti péče řádného hospodáře, když shledává odpovědnost za řádný výkon funkce, nikoliv za výsledek činnosti člena voleného orgánu. Podle soudu nelze klást jednatelem za vinu podnikatelský neúspěch, pokud jeho úsilí bylo v souladu s péčí řádného hospodáře, tedy pečlivé a informované. *„Jednatel musí mít již při úvahách, zda určitý investiční záměr uskutečnit, zcela konkrétní a reálnou představu o financování či návratnosti zvažované investice. (...) Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednatelem byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil.“*

Tento judikát byl vyhlášen „Judikátem roku 2016“ v rámci XXV. konference Karlovarské právnické dny pro svou vynikající argumentaci. Při jeho tvorbě se Nejvyšší soud ČR inspiroval judikaturou Spolkového soudního dvora v Německu, např. usnesením ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07, v němž soud vykládá péči jako povinnost vyčerpat při rozhodování všechny dostupné informační zdroje a důkladně zvážit výhody a nevýhody rozhodnutí. Soudce Nejvyššího soudu ČR, F. Cileček, se k tomuto požadavku německého soudu staví mírně kriticky, považuje ho za příliš tvrdý požadavek, jenž neúměrně zvyšuje nároky na informovanost. Proto soud použil raději vhodnější termín *„rozumně dostupných informačních zdrojů“*, tedy obecný požadavek, jehož splnění je nutno posuzovat v daném konkrétním případě.¹⁰¹

Podle mého názoru lze judikát hodnotit pozitivně, zejména stanovisko k posuzování řádnosti podnikatelského rozhodnutí s ohledem na vykonané úsilí člena a z pohledu ex ante. Požadavek na šíři informačních zdrojů je racionální vzhledem k náročnosti činností

---

¹⁰¹ CILEČEK, F., RUBAN, R. Nejvyšší soud ČR: K některým kritériím posuzování standardu péče řádného hospodáře. *Obchodněprávní revue*, 2017, č. 4, s. 115.

členů volených orgánů, lze v něm ale spatřovat příklon k určité subjektivizaci v posuzování péče řádného hospodáře.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008

Skutkový stav:

Společník společnosti s ručením omezeným v roce 2003 vynaložil jakožto jednatel za tuto společnost částku 30.000,00 Kč za právní služby s vědomím toho, že jej chce druhý společník odvolat, a to k soupisu dohody o narovnání s druhým společníkem. Dále uhradil za společnost částku 52.000,00 Kč advokátovi za přípravu smlouvy o převodu lesního pozemku společnosti, přestože věděl o záměrech společnosti těžit na onom pozemku pískovec. V následném sporu se pak společnost domáhala po svém bývalém jednatelem náhrady škody způsobené výše uvedeným jednáním zaměstnance.

Komentář:

Jednání společníka se odehrálo za účinnosti obchodního zákoníku, který ve větě druhé § 194 odst. 5 stanovil **povinnost tvrzení člena voleného orgánu**, že jednal s péčí řádného hospodáře. Dle soudu je tedy na jednatelem, aby prokázal, že výše uvedené částky byly vynaloženy v zájmu společnosti, tedy že jeho jednání bylo vůči společnosti loajální.

Dále se soud vyjádřil ke vztahu **trestněprávní a obchodněprávní odpovědnosti**, když řekl: „*Konečně ze skutečnosti, že dovolatel byl zproštěn obžaloby v trestním řízení, úsudek, že nenese odpovědnost za výkon funkce statutárního orgánu žalobkyně v obchodněprávní rovině, neplyne.*“ Z toho lze dovodit závěr, že jednatelem může být uložena povinnost k náhradě škody i po úspěšném výsledku trestního řízení.

Rozdíl trestněprávní a obchodněprávní odpovědnosti lze v tomto případě spatřovat zejména ve společenské škodlivosti jednání člena s ohledem na výši škody. Mnozí autoři dále zmiňují rozdíl v samotném charakteru vztahu, kdy porovnávají subjektivní trestní odpovědnost (s nutným zaviněním pachatele) s objektivní obchodněprávní odpovědností (dle smluvního vztahu mezi společností a členem jejího orgánu).¹⁰² S touto úvahou se neshodují, neboť se přikláním k pojetí standardu péče řádného hospodáře jakožto zákonné povinnosti.¹⁰³

¹⁰² TOMÁŠEK, P. in 16. HURYCHOVÁ, K., TOMÁŠEK, P. a ZVÁRA, M. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2. s. 258.

¹⁰³ Viz můj komentář v podkapitole 2.1.1.

3.3 Dílčí shrnutí

Pro lepší pochopení výkladu v této kapitole bych si dovolila stručné porovnání následujících institutů. Pravidlo podnikatelského úsudku je koncept zcela odlišný od standardu péče řádného hospodáře, ačkoliv jde o vzájemně propojené instituty. Standard péče jakožto fiduciární povinnost představuje standard jednání členů volených orgánů, naopak pravidlo podnikatelského úsudku funguje jako standard soudního přezkumu takového jednání pro určení případné odpovědnosti členů.

Oproti standardu péče je pravidlo méně přísným kritériem, neboť umožňuje v rámci posuzování považovat za náležitou péči nezbytnou loajalitu člena a jeho dobrou víru v to, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu korporace. Smyslem jeho zavedení je zejména:

- změkčení přísných pravidel péče řádného hospodáře,
- ochrana členů před případnou odpovědností za škodu („*safe harbour*“),
- zbytečně nezvyšovat averzi členů volených orgánů k riziku,
- pochybnost o kompetentnosti soudců hodnotit podnikatelská rozhodnutí členů.

Pravidlo podnikatelského úsudku bylo zakotveno do právního řádu přijetím zákona o obchodních korporacích, jeho předlohou byl s drobnými odchylkami německý akciový zákon a dále judikatura Chancery Court v americkém státu Delaware. Pravidlo se aplikuje pouze při podnikatelském rozhodování členů volených orgánů obchodních korporací a jeho podstatou je, že pokud člen prokáže, že jednal v dobré víře a v obhajitelném zájmu obchodní korporace, nebude odpovědný za škodu, jež vznikla v důsledku jeho jednání. Pravidlo podnikatelského úsudku tak změnilo nahlížení na standard péče řádného hospodáře jakožto odpovědnosti člena za řádný proces rozhodování, nikoli za výsledek jeho činnosti.

Z výše uvedené judikatury si dovolím shrnout nejdůležitější závěry:

- Požadavek maximalizace zisku společnosti při posuzování péče je nutné odmítnout vzhledem k tomu, že člen voleného orgánu neodpovídá za výsledek své činnosti, ale za řádný proces svého rozhodování.
- Člen voleného orgánu má právo na omyl při zachování postupu *de lege artis*.
- Osoba povinná péčí řádného hospodáře (např. i likvidátor) by měla zvážit všechny relevantní okolnosti případu, posoudit pravděpodobnost úspěchu svého postupu a jeho případná rizika.
- Soud by měl hodnotit řádný postup člena z pohledu *ex ante*.
- Informované jednání znamená využití „*rozumně dostupných informačních zdrojů*“.¹⁰⁴
- Člen voleného orgánu má povinnost tvrzení, že jednal s péčí řádného hospodáře.

---

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

Závěr

Za cíl své diplomové práce jsem si stanovila analýzu právní úpravy institutu péče řádného hospodáře a relevantní judikatury soudů v této oblasti. Mým hlavním záměrem bylo posoudit argumentaci soudů v nejvýznamnějších rozhodnutích trestního a občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR s ohledem na právní úpravu a závěry právní doktríny. Vzhledem k šíři tématu jsem věnovala svou pozornost především obecnému vymezení péče a jeho charakteru, dále vybraným aspektům standardu, pravidlu podnikatelského úsudku a jejich aplikaci v soudní praxi.

Pro dosažení cíle práce jsem se rozhodla členit diplomovou práci na tři hlavní kapitoly. V každé kapitole jsem nejprve definovala pojmy obecně, analyzovala příslušnou právní úpravu pojmů a přednesla názory právní doktríny. V další podkapitole jsem pak představila judikaturu soudů v této oblasti a kriticky ji zhodnotila na základě závěrů z předchozí podkapitoly. V závěru každé kapitoly jsem se pokusila provést dílčí shrnutí zásadních závěrů uskutečněné analýzy.

Pro lepší uchopení tématu jsem se rozhodla věnovat první kapitolu teoretickým a historickým východiskům pojmu péče řádného hospodáře, neboť jsou důležité pro pochopení samotného institutu. Základním teoretickým východiskem jsou poznatky systému správy a řízení obchodních korporací, jež vedly k zakotvení pravidel efektivní správy, mezi nimi právě standardu péče. Dále jsem představila základy naší právní úpravy, jež se nacházejí v římském právu pod pojmem *diligentia* a následně nastínila vývoj právní úpravy na českém území až do současné doby.

Inspirací české právní úpravy je právě římskoprávní pojetí *diligentis patris familia* a české historické právo, zejména úprava „řádného a pilného hospodáře“ v obecném zákoníku občanském z roku 1811. Ke znovuzavedení standardu péče do našeho právního řádu došlo obchodním zákoníkem v roce 1991 a přineslo určité nejasnosti, které se pokusila vyřešit právní doktrína a judikatura. V závěru první kapitoly se věnuji roli judikatury v právu a vybraným prvorepublikovým judikátům.

V druhé kapitole jsem zaměřila svou pozornost na současné pojetí standardu péče řádného hospodáře a jeho jednotlivé aspekty. Standard péče tak, jak je v současné době upraven občanským zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích, představuje určitý obecný návod členům volených orgánů korporací, jak postupovat při výkonu své funkce. Podle mého názoru se jedná o zákonnou povinnost, jejíž zaviněné porušení má za následek

odpovědnost člena za případnou škodu. Soud by ji měl posuzovat s přihlédnutím k péči „jiné rozumně pečlivé osoby“, z čehož vyplývá objektivní standard péče se subjektivním prvkem.

S judikaturními závěry Nejvyššího soudu ČR v rámci této podkapitoly v zásadě souhlasím, s výhradou argumentace „péče o majetek jako o svůj vlastní“, kterou považuji za překonanou vzhledem k zákonem danému objektivnímu standardu péče. Dále se neztotožňuji s koncepcí trestního senátu povinnosti péče s odpovědností za následek, jež byla rovněž popřena pozdějšími judikáty občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR. Kladně hodnotím argumentaci I. Štenglové k otázce odbornosti člena voleného orgánu, tedy povinnost člena rozpoznat, kdy na funkci již nestačí a zajistit si pro výkon jinou vhodnou osobu.

Následující dvě podkapitoly jsem věnovala vybraným aspektům péče řádného hospodáře, tj. povinnosti nezbytné loajality a řádné péče. Tyto neurčité pojmy byly Nejvyšším soudem ČR již za účinnosti obchodního zákoníku považovány za součást péče řádného hospodáře a jejich obsah byl poměrně výstizně vysvětlen judikaturou. Dle mého názoru jsou tak použitelné i po rekodifikaci soukromého práva.

V případě povinnosti loajality jde o povinnost dát přednost zájmům korporace před vlastními zájmy, zvažovat případný prospěch pro korporaci, respektovat rozhodnutí nejvyššího orgánu korporace, mlčenlivosti a informační povinnost. Co se týče řádné péče, lze ji vymezit jako dobrou víru člena voleného orgánu v předpoklad, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu korporace. Dále se předpokládá určitá odborná úroveň, schopnost rozpoznat potřebu odborné pomoci, povinnost takovou pomoc zajistit a dodržet řádnou péči při jejím výběru, řízení a kontrole. V případě, že je člen specialistou v určitém oboru, je povinen své znalosti využít, jinak by jednal v rozporu s řádnou péčí. Těmto závěrům nejvýznamnějších judikátů Nejvyššího soudu nelze nic zásadního vytknout.

V poslední kapitole se zabývám institutem pravidla podnikatelského úsudku, jakožto korektivu standardu péče řádného hospodáře, jehož zakotvením v zákoně došlo k zavedení pravidla soudního přezkumu jednání členů volených orgánů obchodních korporací. Smyslem právní úpravy bylo vytvořit členům „bezpečný přístav“ a omezit tak jejich odpovědnost při dodržování postupu rozhodování *de lege artis*. Inspirací zákonodárce byla předloha německého akciového zákona a judikatura Chancery Court amerického státu Delaware.

Z analýzy judikatury Nejvyššího soudu ČR vyplývá, že již za účinnosti obchodního zákoníku soud dovozoval základy pravidla podnikatelského úsudku, tedy jakési právo na omyl. Soud rovněž neshledal osobu odpovědnou z porušení péče v případě, že jednala informovaně. Z těchto důvodů pak vyvozoval odpovědnost člena za řádný proces, nikoliv za výsledek. Obchodní zákoník stanovil členům povinnost tvrzení, že jednali s péčí řádného hospodáře, v tomto ohledu tak zůstává právní úprava obdobná. Z novější judikatury bych ještě chtěla zmínit nutnost posuzování soudu z pohledu *ex ante* a požadavek „rozumně dostupných informačních zdrojů“, které představují subjektivní prvek standardu péče. Závěry Nejvyššího soudu lze vcelku považovat za správné, dovolila jsem si pouze kritizovat závěry trestního senátu Nejvyššího soudu a jeho požadavku sledování maximalizace zisku společnosti, které nebere ohled na odpovědnost za řádný proces.

Závěrem bych chtěla shrnout, že přestože došlo v posledních letech v rámci rekonstrukce soukromého práva ke změnám v právní úpravě péče řádného hospodáře, nelze považovat předchozí judikaturní závěry Nejvyššího soudu ČR za zcela zastaralé a do budoucna nepoužitelné. Současná právní úprava zčásti navazuje na předchozí právní úpravu v obchodním zákoníku a na prvorepublikovou judikaturu, v některých oblastech vychází z poznatků právní doktríny, reflektuje zahraniční přístupy a opírá se o zásadní judikaturní závěry z dob účinnosti obchodního zákoníku. Při interpretaci pojmu péče řádného hospodáře se tak, byť s drobnými výjimkami již překonaných judikátů zmíněných výše, lze spolehnout na výklad pojmu Nejvyšším soudem ČR.

Prameny

Monografie a komentáře

1. BARTOŠEK, M. *Encyklopedie římského práva*. 1. vyd. Praha: Academia [Praha], 1994. ISBN 80-200-0243-X.
2. BOBEK, M., HOŘÁK, J., KÜHN, Z., a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Auditorium, 2013. ISBN 978-80-87284-35-3.
3. BORSÍK, D., a HURYCHOVÁ, K. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. [Právní rukověť]. ISBN 978-80-7478-654-9.
4. ČECH, P. a ŠUK, P. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Praha: Ivana Hexnerová-Bova Polygon, 2016. ISBN 9788072731770.
5. ČERNÁ, S. *Obchodní právo. 3, Akciová společnost*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006. ISBN 80-7357-164-1.
6. ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5.
7. DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Prospektrum, 1997. ISBN 80-7175-059-X.
8. DĚDIČ, J., LASÁK, J., KRŽÍŽ, J. a kol. *Obchodní společnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-852-9.
9. DĚDIČ, J. *Právo kapitálových obchodních společností: přehled judikatury s komentářem*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-781-2.
10. EASTERBROOK, F. H. a FISCHER, D. R. *The economic structure of corporate law*. Cambridge: Harvard University Press, 1996. ISBN 0-674-23539-8.
11. ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., a POKORNÁ, J. a kol. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 5. vyd. Praha: Beck, 2005. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-391-4.
12. ELIÁŠ, K. *Obchodní zákoník: praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1990*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-113-8.
13. FILIP, V. a FYRBACH, D. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-231-3.
14. HARTMANN, A., ROUČEK, F., a SEDLÁČEK, J. a kolektiv. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na*

- Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 1, (§§ 1 až 284).* Praha: Linhart, 1935. Komentáře velkých zákonů československých.
15. HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací.* Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7.
  16. HURYCHOVÁ, K., TOMÁŠEK, P. a ZVÁRA, M. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů.* Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3500-2.
  17. JELÍNEK, J., PELC, V., ŘÍHA, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.
  18. ČÁP, Z., DOLEŽIL, T., LASÁK, J., a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 9788074785375.
  19. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
  20. MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti.* V Praze: C. H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8.
  21. MELZER, F. *Občanský zákoník: velký komentář.* Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-87576-73-1.
  22. PETROV, J. *Občanský zákoník: komentář.* V Praze: C. H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1.
  23. RICHTER, T. *Insolvenční právo.* 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-444-7.
  24. SMITH, A. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů.* Praha: Liberální institut, 2016. ISBN 978-80-86389-60-8.
  25. SOMMER, O. a SPÁČIL., J., *Učebnice soukromého práva římského.* I. a II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. Klasická právnická díla. ISBN 978-80-7357-616-5.
  26. ŠTENGLOVÁ, I. *Zákon o obchodních korporacích: komentář.* 2. vydání 2017. V Praze: C.H. Beck, 2017. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-540-4.
  27. ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář.* 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
  28. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-369-2.

29. WENIG, A. *Příručka obchodního práva*. V Praze: Československý Kompas, 1947. Právnická a hospodářská knihovna Československého Kompasu. Učebnice o právu a hospodářství.

Odborné články

30. BALÝOVÁ, L. Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 2014, roč. 6, č. 7-8, s. 212-215. ISSN 1803-6554.
31. BEJČEK, J. Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 14, č. 17, s. 613–624. ISSN 1210-6410.
32. BERAN, K. Význam právních posudků vypracovaných advokáty v souvislosti s povinnostmi reprezentantů kapitálových společností jednat s péčí řádného hospodáře. *Bulletin advokacie*. 2004, č. 9, str. 17-28. ISSN 1210-6348.
33. BORSÍK, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 7, č. 7-8, s. 193-205. ISSN 1803-6554.
34. BROULÍK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku a riziko. *Obchodněprávní revue*. 2015, roč. 4, s. 161-167. ISSN 1803-6554.
35. CILEČEK, F., RUBAN, R. Nejvyšší soud ČR: K některým kritériím posuzování standardu péče řádného hospodáře. *Obchodněprávní revue*, 2017, č. 4, s. 113-115. ISSN 1803-6554.
36. ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. *Právní rádce*. 2007, roč. 15, č. 3, s. 4-16. ISSN 1210-4817.
37. DĚDIČ, J. Judikatura Nejvyššího soudu ČR: Rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku mezi akcionáře. Poznámka. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 3, s. 87-93. ISSN 1803-6554.
38. ELIÁŠ, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. *Právník*, 1999, č. 4, s. 298 – 333.
39. HÁMORSKÁ, A. Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci, *Obchodněprávní revue*, 9/2012, s. 250-256. ISSN 1803-6554.
40. HAVEL, B. Konflikt zájmů při správě obchodních korporací. *Právní rozhledy*. 2015, roč. 22, č. 8, s. 272-275. ISSN 1210-6410.

41. HAVEL, B. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku. *Právní rozhledy*. 2007, roč. 14, č. 11, s. 413–416. ISSN 12106410.
42. JOSKOVÁ, L. Rozdělení působnosti v rámci kolektivního orgánu a jeho dopad na odpovědnost, *Bulletin advokacie*, 2014, č. 7-8, s. 48. ISSN 1210-6348
43. KOŽIAK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 4/2012, s. 108-113. ISSN 1803-6554.
44. KRTOUŠOVÁ, L. Péče řádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skilil and dilligence? *Obchodněprávní revue*, 10/2013. ISSN 1803-6554.
45. LASÁK, J. Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2, s. 46-51. ISSN 1803-6554.
46. PIHERA, V. Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*, 5/2012. ISSN 1803-6554.
47. PÚRY, F. Možnosti trestního postihu porušení povinnosti péče řádného hospodáře o cizí majetek. *Právní rozhledy*. 2010, č. 15, s. 541 a n. ISSN 1210-6410

Elektronické zdroje

48. Občanský zákoník. Důvodová zpráva, s. 78 [online] [cit. 1. 5. 2019]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
49. GOETTE, W., a kol. *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz: AktGBand 2: §§ 76-117, MitbestG, DrittelbG*. München: C.H.Beck, 2014. [online] ISBN 978-3-406-63820-6. [cit. 5. 11. 2018]. Dostupné z: <https://beck-online.beck.de/>
50. JENSEN, M., MECKLING, W. Theory of the firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Control, 3 [online] *Journal of Financial Economics* 305 [cit. 6. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www2.bc.edu/thomas-chemmanur/phdfincorp/MF891%20papers/Jensen%20and%20Meckling%201976.pdf>
51. KLEINIG, J., *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, 21. 8. 2007 [online] [cit. 13. 4. 2019]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/loyalty/>
52. *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha: Paseka, 2003. [online] ISBN 80-7203-007-8. [cit. 16. 1. 2019]. Dostupné z: <http://www.archive.org/stream/ottvslovnknauni08ottogoog#page/n186/mode/2up>

53. LASÁK, J. Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekodifikace, [online] [cit. 4. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarnihoorganu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>
54. SOHM, R., *The Institutes of Roman law*, [online] Oxford, Clarendon Press, 1892, [cit. 5. 1. 2019]. Dostupné z: <https://archive.org/details/institutesroman01gruegoog/page/n14>

Rozhodnutí

Nejvyšší soud ČSR

- Rozhodnutí uveřejněné ve sbírce F. Vážného pod č. 4867
Rozhodnutí uveřejněné ve sbírce F. Vážného pod č. 5620
Rozhodnutí uveřejněné ve sbírce F. Vážného pod č. 6079

Nejvyšší soud ČR

- Usnesení ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005
Usnesení ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005
Usnesení ze dne 1. 3. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1194/2005
Usnesení ze dne 16. 8. 2006, sp. zn. 8 Tdo 940/2006
usnesení ze dne 25. října 2006, sp. zn. 5 Tdo 1152/2006
Usnesení ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006
Rozsudek ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. NS 29 Odo 1262/2006
Usnesení ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 6 Tdo 168/2007
Usnesení ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007
Usnesení ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 747/2008
Rozsudek ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008
Rozsudek ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008
Usnesení ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008
Rozsudek ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009
Rozsudek ze dne 24. 10. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3191/2010
Rozsudek ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011
Rozsudek ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011
Usnesení ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2974/2012

Rozsudek ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015

Rozsudek ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3478/2016

Další rozhodnutí:

Supreme Court of Delaware č. 473 A.2d 805, 813, r. 1984

Supreme Court of Delaware č. 634 A.2d 345, r. 1993.

BGH, 21 April, 1997-II ZR 175/95 (ARAG/Garmenbeck)

Právní předpisy

1. Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud, obecný zákoník občanský
2. Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný rakouský obchodní zákoník.
3. Nařízení ministerií vnitra, financí, obchodu, práv a orby ze dne 20. září 1899 č. 175 ř.z., jímž vyhláší se regulativ pro zřizování a přeměňování akciových společností v oboru průmyslu a obchodu (akciový regulativ).
4. Zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s omezeným ručením.
5. Zákon č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech
6. Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník
7. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.
8. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
9. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
10. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
11. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Seznam zkratek:

ABGB	císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud, obecný zákoník občanský
AktG	německý akciový zákon
a.s.	akciová společnost
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Sb.	sbírka zákonů
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Klíčová slova:

Povinnosti členů volených orgánů; Péče řádného hospodáře; Judikatura českých soudů

Keywords:

Due managerial care; Duty of loyalty; Duty of care, skill and diligence;

Název práce v anglickém jazyce:

Duty of care, skill and diligence in Czech court case law.

Abstrakt

Cílem diplomové práce „Péče řádného hospodáře v judikatuře českých soudů“ je analýza judikatury českých soudů s ohledem na právní úpravu institutu péče a názory právní doktríny. Práce sestává ze třech hlavních kapitol. První kapitola pojednává o teoretických a historických východiscích péče řádného hospodáře, naráží zejména na problematiku správy a řízení korporací, dále na římskoprávní a český historický vývoj pojmu. Druhá kapitola je zaměřena na současné pojetí péče řádného hospodáře a jeho dílčí aspekty. Podrobněji je analyzována a kritizována argumentace soudu s ohledem na závěry právní doktríny. V poslední kapitole je představen institut pravidla podnikatelského úsudku, korektivní standardu péče, blíže je zkoumána jeho podstata a závěry soudu. Z provedené analýzy vyplynulo, že judikurní závěry Nejvyššího soudu ČR jsou aplikovatelné i po změnách právní úpravy v rámci rekonstrukce soukromého práva, byť s drobnými výjimkami. Kritizována je zejména judikatura trestního senátu a jeho některé závěry. I přesto lze celkově shrnout, že se při interpretaci pojmu péče můžeme spolehnout na výklad Nejvyššího soudu ČR.

Abstract

The purpose of the diploma thesis „Duty of care, skill and diligence in Czech court case law“ is to analyze the case law of the Czech courts with regard to the legal regulation of the institution “duty of care” and to the opinions of the legal doctrine. The thesis consists of three main chapters. The first chapter deals with the theoretical and historical bases of the care of a proper manager, it encounters especially the issues of corporate governance and the Roman and Czech historical development of the term. The second chapter is focused on the current concept of proper managerial care and its partial aspects. The argumentation of the court with regard to the conclusions of the legal doctrine is analyzed and criticized in more detail. The last chapter presents the institute of the rule of business judgment, corrective standard of care. Its principles and conclusions of the court are examined in more detail. The analysis showed that the case-law conclusions of the Supreme Court of the Czech Republic are applicable even after changes in the legal framework within the recodification of private law, albeit with minor exceptions. In particular, the case law of the Criminal Senate and some of its conclusions are criticized. Nevertheless, it can be summarized that we can rely on the interpretation of the Supreme Court of the Czech Republic to interpret the concept of care.